

SİTARƏ MİRMAHMUDOVA

**ERMƏNİSTANDA TÜRK
MƏNŞƏLİ YER ADLARI**

**“YAZIÇI” ƏDƏBİ NƏŞRLƏR EVİ
BAKI - 1995**

Az 2
M 66

Redaktoru: ***NƏRGİZ RÜSTƏMLİ***

Mirmahmudova S.

M 66 Ermənistanda türk mənşəli yer adları. B., «Yazıçı» ədəbi nəşrlər evi,.1995. 72 səh.

Kitabda Ermənistan Respublikası ərazisindəki türk mənşəli yer adlarından bəhs olunur.

Kitab Nixçıvan Muxtar Respublikasının Bakı şəhərində daimi nümayəndəsi HƏSƏN ZEYNALOVUN və «Şahab» çoxsahəli təsərrüfat assosiasiyasının sponsorluğu ilə nəşr edilir.

M 4702060204-01 Ehtiyat-94
M-656-94

© “Yazıçı” ədəbi nəşrlər evi, 1995.

ADLARDA YAŞAYAN TARİX

V əsrdə yaşamış erməni tarixçisi Moisey Xorenski hələ eramızdan əvvəl II əsrdə bu torpaqda türkdilli bolqarların olması haqqında məlumat verərək qeyd edir ki onların başçısının adı ilə Vənənd toponimi yaranmışdır¹. O, fikrini bir qədər genişləndirərək bu torpaqlarda yaşayan Kəngər tayfası haqqında da danışır. Digər erməni tarixçisi Ermənistan və Albaniya sərhədində Kəngər dağlarının olduğunu qeyd edir². «Erməni coğrafiyası»nda da Kəngər yer adından bəhs edilir³. (Ermənistanın Qukasyan rayonunda yerləşən bir dağ indi də Kəngər dağı adlanır). Qədim erməni mənbələrində xatırladılan Pazkank, Tarnovan, Karatunk, Vaykunk kimi yer adları, tədqiqatçılara görə, türk mənşəli Peçeneq, Tarna və Karadon etnonimlərindən yaranmışdır.

Ermənistanın müasir toponimiyasında Əfşar, Bayandur, Yivə, Xələs, Qarxun, Çəpni kimi yer adlarının mövcud olması səlcuq oğuzlarının hələ qədim zamanlardan bu torpaqların sakini olduğunu sübut edir.

A. D. Papazyan göstərir ki, XIV əsrin axırlarında Ararat əyaləti türk tayfalarının əlində idi⁴. Bu tayfanın başçısı Əmir Saad idi. XV əsrdə orada yaşayan tayfalar Əmir Saadın adı ilə saatlı adlanırdı. Azərbaycan respublikasındakı Saatlı rayonu da, görünür, eyni mənşəyə malikdir.

Erməni mənbələri türk mənşəli toponimlər barədə çox xəsisliklə söhbət açırlar. Yalnız Ermənistan Rusiyaya birləşdirildikdən sonra bir sıra əsərlərdə Ermənistandakı kəndlərin siyahısı, orada yaşayan tayfalar haqqında məlumat verilir. Bu əsərlər içində xüsusilə İ. Şopenin və başqalarının əsərləri diqqəti cəlb edir⁵. Həmin əsərlərdə indiki Ermənistan ərazisindəki türkdilli qayfalar haqqında əsaslı məlumat verilir.

XIX əsrdə İrəvan quberniyasındakı türk mənşəli yer adlarını öyrənmək üçün əsas mənbə həmin əsrin ortalarında yazılmış rusdilli ədəbiyyatdır. Çünki əsasən indiki Ermənistan respublikası və Naxçıvan ərazisini əhatə edən İrəvan quberniyasının əhalisi, təsərrüfat həyatı, iqtisadi şəraiti barədə tədqiqat aparmış rus məmurları, istər-istəməz oradakı yer adlarından da bəhs etmişlər.

XIX əsrin ikinci yarısında İrəvan quberniyası İrəvan, Eçmiədzin, Aleksandropol, Şərur-Dərələyəz, Sürməli, Naxçıvan və Novobayazid qəzalarından ibarət idi⁶. Həmin qəzalardan bəhs edən tədqiqatçılar XIX əsrdə indiki Ermənistan ərazisindəki kəndlərin adları, həmin kəndlərdə yaşayan əhalinin milli tərkibi haqqında da məlumat vermişlər⁷.

XX əsrin əvvəllərində F.Qanın əsərlərində İrəvan quberniyasındakı bəzi türk mənşəli adların izahına rast gəlirik⁸. Lakin müəllifin dilimizin xüsusiyyətlərinə çox dərindən bələd olmaması bəzi sözlərin etimologiyasının düzgün verilməməsinə səbəb olub. Məsələn, müəllif Alagöz dağının etimologiyası haqqında yazır ki, bu söz ya patriarx Areyin adından götürülüb, ya da «hələ gəz» sözündəndir. Arbat sözünün mənşəyini ar/ər - kişi mənasını verən erməni sözünün və fars dilindəki abad sözünün birləşməsi ilə

bağlayır. Basarkeçər toponiminin türk dilindəki basmaq və keçmək sözlərinin birləşməsindən yarandığını göstərir. Sabunçu kəndinin adını sabun bişirən kimi izah edir.

1976-cı ilə aid rəsmi məlumatla görə indiki Ermənistan ərazisində 233 türk mənşəli yaşayış məntəqəsi olmuşdur. Dəyişdirilmiş adlar buraya daxil edilməmişdir. Çünki 1935- 1970-ci illər arasında 347 türk mənşəli kənd adı dəyişdirilərək erməni adları ilə əvəz olunmuşdur. Son illərdə isə türklərin indiki Ermənistan respublikası ərazisindən qovulub çıxarılmasından sonra orada bir dəne də olsun türk mənşəli yer adı saxlanılmamış, erməni adları ilə əvəz olunmuşdur. Biz bütün bunları nəzərə alaraq, tarixən türklərin məskən saldığı torpaqlardakı oykonimlər - coğrafi yer adları haqqında məlumat verməyə çalışacağıq.

İndiki Ermənistan ərazisində yaşayan türkdilli əhəlinin əsas məşğuliyyət sahəsi maldarlıq idi. Onlar yayda mal-qaranı yaylaqlara qışda qışlaqlara aparardılar. Həmin yaylaq və qışlaqlarda salınmış kəndlər də relyefə uyğun olaraq adlandırılmışdır. Məsələn, Ağbaş (Artaşat rayonu). Qayabaş (Vardenis rayonu), Sarıbaş (Artik rayonu), Kəsikbaş (Martuni rayonu) və s. Bu toponimlərdə «baş» təpə, zirvə mənalarındadır. Qayabaş kəndi həqiqətən qayanın başında yerləşir. Sarıbaş kəndinin adı bu yerlərdə sarı çiçəyin bolluğu ilə izah olunur. Kəsikbaş kəndinin adı da yerləşdiyi ərazinin təbii şəraiti ilə əlaqədardır. Kəndin ətrafında uzaqdan kəsik piramadaya oxşayan kiçik dağ var və əhali ona Kəsikbaş deyir. Kənd də adını bu dağdan almışdır. Ağbaş kəndinin adı dağın başında ilin çox vaxtı qar olması ilə yaranmışdır.

Keçən əsrdə indiki Ermənistan ərazisində Daşaltı və Daşqala adlı kəndlərin olması da məlumdur. Ancaq həmin kəndlər indi qalmamışdır.

Ermənistan ərazisində dağ, daş, yoxuş, burun, qaya, baş, təpə, gədik, şiş və s. kimi relyef formalarını bildirən sözlərdən yaranmış coğrafi adlara rast gəlirik.

Daşkənd (Vardenis rayonu), Daşqala (Ani rayonu), Daşlı (Ararat rayonu) Maldaş (Gorus rayonu), Dəlikdaş (Martuni rayonu), Qaradaş (Yexeqnadzor rayonu), Qızıllaş (Kamo rayonu) və s.

Ağyoxuş (Vardenis rayonu), Bozyoxuş (Qukasyan rayonu), Göyyoxuş (Spitak rayonu).

Təpədibi (Oktemberyan rayonu), Təpədalaq (Axuryan rayonu), Təpəgöy (Amasiya rayonu), Muradtəpə (Nairi rayonu), Təpəkənd və s.

Təpədolaq maraqlı oykonimdir. Yerli qocaların dediyinə görə, dolaq keçmişdə nəsil adı olub, həmin əhali yaşayan kəndlər təpəlik ərazidə yerləşmişdir.

Odur ki, kənd də Təpədolaq adlandırılıb.

Ağzibir (Kamo rayonu) - tək bir çıxacağı olan, hər tərəfdən keçilməz relyeflə əhatə olunan yer mənasında yalnız bir oykonimdə əsas olunmuşdur.

Taxt, yaxud taxta - dağ döşündə terraslar və dağın təpənin zirvəsində hamar, düzən yer mənalarındadır. Keçən əsrdə Taxtayurd adlı kəndin mövcud olması məlumdur.

Gədik - dağ belindəki batıq yer mənasındadır. Bu termin Gədikvəng (Yexeqnadzor rayonu) oykonimində vardır. Bütövlükdə Gədikvəng - gədikdə kilsə mənasındadır. Həqiqətən də kəndin yaxınlığında qədim Alban kilsəsinin qalıqları indi də qalmaqdadır.

Gəz - gədiyin ən alçaq yeri gəz adlanır. Həmin termin Alayəz-Alagəz (Araqats rayonu) toponimində iştirak edir. Alagəz Pambak dağının bir zirvəsinin adıdır. Keçən əsrdə bu zirvənin adı ilə Şəhur-Dərələyəz qəzasında Alagöz çayı, Alagöz kəndi adlandırılıb.

Səngər - (Araqats rayonu). Hələ qədim türk dillərində də dağ burnu mənasında işlənmişdir. Azərbaycanlıların məskunlaşdığı ərazilərdə səngər sözü ilə bağlı çoxlu toponimlər vardır. Məsələn, Vardenis rayonunda səngər qışlağı olmuşdur.

Ağdərə (Vardenis rayonu), Dərə (Vardenis rayonu), Gözdərə (Qukasyan rayonu), Baş Qızıldərə (Stepanavan rayonu) və b. adlara rast gəlinir.

Keçən əsrə aid ədəbiyyatda Qurudərə, Babacandərəsi, Quşdərəsi, Çobandərə kimi kəndlərin adları da qeyd olunmuşdur.

Düzkənd (Amasiya rayonu), Güllüdüz (Yexeqnadzor rayonu), Düzxarab (Qukasyan rayonu) toponimlərində düz (düzən mənasında) sözü işlənmişdir. Bu kəndlər düzən yerlərdə salınmışdır. Düzxarab kəndinin əsl adı Düzxarabdır. Kəndin yaxınlığındakı dağın başında qədim qala xarabalıqları qalmaqdadır.

Arx sözü ilə bağlı Xatınarx (Eçmiədzin rayonu), bulaq sözü ilə bağlı Qırxbulaq, Güllübulaq (Qukasyan rayonu) Ağbulaq (Gorus rayonu), Qurdbulaq, Qarabumaq (Gorus rayonu), Qoşabulaq (Yexeqnadzor rayonu), (Soyuqbulaq (Kalinin rayonu), Korbulaq (Araqats rayonu) və s. kənd adları olmuşdur.

Göl sözü ilə bağlı Gölkənd (Krasnoselsk rayonu), Göllü (Amasiya rayonu). Çay sözü ilə bağlı Çaybasar (Amasiya rayonu), Çaykənd (Krasnoselsk rayonu), Bazarçay (Sisyan rayonu), Arpaçay və s. adları meydana çıxmışdır.

İndiki Ermənistan respublikası ərazisində Qarğabazar Bazarxana, Bazarçıq, Basarkeçər, Zəngibasar kimi yer adları vardır.

Su sözü ilə bağlı Subatan (Vardenis rayonu), Göysu (Vardenis rayonu), Haçasu (İcevan rayonu) toponimlərinə rast gəlirik.

Azərbaycan mənşəli oykonimlərin bir qismi bitki və meyvə adları bildirən sözlərdən düzəlmişdir; Qamışlı (Oktemberyan rayonu), Qamışqut (Yexeqnadzor rayonu), Palıdlı (Qukasyan rayonu), Güllüstan (Masis rayonu), Güllücə (Vardenis rayonu), Güllübulaq (Amasiya rayonu) Qızılgül (Yexeqnadzor rayonu), Söyüdlü (Ani rayonu), Dərəçiçək (Razdan rayonu), Çəmənəkənd (Ararat rayonu), Çınarlı (Talin rayonu), Almalı (Əzizbəyov rayonu), Armudlu (Artik rayonu), Alçalı

(Martuni rayonu), İydəli (Oktemberyan rayonu) Yarpızlı (Novobayazid qəzası), Qozluca (Şərur-Dərələyəz qəzası), Sarımsaqlı (Aleksandropol qəzası) və s.

Qabaqlı kəndinin (Yexeqnadzor rayonu) adı maraqlıdır. Keçən əsrdə Şərur-Dərələyəz və Novobayazid qəzalarında Qabaqlı adlı iki kənd var idi. Şərur-Dərələyəzdə bir çay da Qabaqlı çay adlanırdı. Bu toponimlər Qabaq dağının adındandır.

Heyvan adları ilə bağlı toponimlərə də rast gəlirik. İnəkli, İnəkdağ (Vardenis, Masis rayonları), Balıqlı (Amasiya rayonu), Quzükənd (Amasiya) Camışlı (Araqats), Buzovdağ (Quqark rayonu), İlançalan (Aştarak rayonu), Danagirməz (Abaran rayonu), Siçanlı (Talin rayonu), Dovşanqışlaq (Ani rayonu), Dəvəli (Ararat rayonu) və s.

Qışlaq - Ağbaqışlaq (Masis rayonu), Qaraqışlaq (Masis rayonu) Mollaqışlaq (Quqark rayonu), Qutinqışlaq (Artik rayonu);

Kilsə - Ağkilsə (İcəvan rayonu), Qarakilsə (Qukasyan rayonu), Qızılkilsə (Qukasyan rayonu), Kilsəkənd (Qafan rayonu), Göykilsə (Abovyan rayonu), Orta kilsə və s.

Pəyə - Yanıxpəyə (Krasnoselsk rayonu) və s.

İndiki Ermənistan ərazisindəki türk mənşəli yer adlarının əksəriyyətini etnotoponimlər təşkil edir. Həmin etnotoponimlərdə əks olunmuş tayfa və nəsil adlarını nəzərdən keçirdikdə aydın olur ki, eyni adlar Azərbaycan ərazisində də vardır. Bu iki etnotoponimiyalar arasında bir bağlılıq, qohumluq nəzərə çarpır. Bu onunla izah olunur ki, hər iki ərazidə eyni mənşəli tayfa və nəsil yaşamışlar. Ona görə də bu etnotoponimlərin öyrənilməsi bu ərazidə yaşayan türklərin mənşəyinin tədqiqi baxımından əhəmiyyətlidir.

Mahmud Qaşqarlının adını çəkdiyi 24 türk tayfasından 7-nin adına bir qədər fonetik dəyişikliyə uğramış şəkildə Ermənistan ərazisində rast gəlirik. Bayandur, Eymur, Yivə, Əfşar, Çəbni, Xələs və Karkın.

Oğuzların Bayandur tayfasının adı Bayandur adlı iki kəndin (Gorus və Axuryan rayonlarında) adında əksini tapıb. Gorus rayonunda həmin kəndin adı fonetik dəyişikliyə uğrayaraq Baqatur şəklində qalmaqdadır.

Eymur tayfasının adı isə təhrif olunmuş formada İmirli şəklində işlədilərək Abaran rayonundakı kəndə qoyulub.

İvə (Yivə) tayfasının adı Artaşat rayonundakı Yuva kəndinin adında əbədiləşib. Bunu Əli Hüseynzadə də bir məqaləsində təsdiq edir⁹.

Oğuz-Səlcuqların Əfşar tayfası da Əfşar kəndinin adında (Ararat rayonu) iz buraxmışdır.

Keçən əsrdə Eçmiədzin qəzasında Qacarabad adlı kənd olub. İndi bu kəndin yerində xarabalıqlar qalır. Əhalisi 1918-ci il erməni daşnaklarının təzyiqinə məruz qalaraq dağılmışdır.

Oğuzların çəbni tayfası ilə Çəbni (Qafan rayonu) kəndinin adı eyni mənşəlidir.

XIII əsr müəllifi Rəşidəddin oğuz tayfaları içərisində karkın adlı tayfanın da adını qeyd etmişdir. İndiki Ermənistan ərazisində Qarxun adlı iki kənd vardı (Eçmişdzin rayonu). Onlar Yuxarı və Aşağı Qarxun adlanırdı. Aşağı Qarxun həm də Şarifabad adlanırdı. XIX əsrdə Qarxun adlı digər kənd Şəhur-Dərələyəz qəzasında yerləşirdi.

Qarxun adlı kəndlər Azərbaycanın Şəhur rayonunda da var. Ermənistandakı Qarxun kəndlərinin adı son illərdə dəyişilərək Crarat və Aras olmuşdur. Beləliklə, bu etnonimlərlə əlaqədar oykonimlər indi passiv fonda keçmişdir.

İndiki Ermənistan ərazisində Qaraman, Qara İsa və Ərəbkirli adlı kəndlər (Kalinin rayonu) da vardır.

Ön Asiyada XIII-XIV əsrlərdə yaşamış türk mənşəli tayfalardan biri də Godan adlanırdı. Təbii ki, Ermənistanla hazırda belə kənd adı yoxdur. Lakin XIX əsrə aid mənbələrdə İrəvan quberniyasında Novobayazid qəzasında Godanbulaq adlı kəndin adı qeyd olunmuşdur. Ehtimal etmək olar ki, həmin toponim godan tayfasının adından və bulaq sözündən yaranmışdır ki, bu da godan tayfasına mənsub bulaq mənasını verir.

XIII-XIV əsrlərdə Ön Asiyada yaşamış türk tayfalarından biri Terekli adlanırdı. Həmin tayfanın adı Dirəklər (karnut) [Axuryan rayonu] formasında mikrotoponimlərdə qalmışdır. Terek adlı çay Şimali Qafqazda da vardır.

İndiki Ermənistan ərazisində türklərin yaşadığı kəndlərdən biri də Qaraqoyunlu adlanır. Vardenis rayonunda 1920-ci ildən əvvəl Böyük Qaraqoyunlu və Kiçik Qaraqoyunlu adlı iki kənd vardı. Böyük Qaraqoyunlu kəndinin adı sonralar dəyişdirilmiş, Əzizli olmuşdur. Kiçik Qaraqoyunlu (bu kəndə Bala Qaraqoyunlu da deyilir) kəndi isə dağıdılmış, onun yerində xarabalıq qalmışdır. Kəndin sakinlərinin bir hissəsi Zod kəndinə, bir hissəsi də Böyük Qaraqoyunluya köçmüşdür.

Qızılbaş tayfalarından biri Zülqədər adlanmışdır. Bu tayfanın adı Azərbaycanda saxlanmamışdır. Lakin Zülqədər tayfası bir neçə qoldan ibarət olmuşdur ki, onların adları Ermənistan toponimiyasında mövcuddur. Zülqədər tayfasının bir qolu Hacılar adlanmışdır. Ermənistanda Hacılar kəndi vardır. Hacılar adlı kəndlər Azərbaycanın Ağdam, Ağcabədi, Bərdə, Gədəbəy, Laçın, Tovuz, Xaçmaz rayonlarında da vardır.

Bu tayfanın digər qolu Şəmsəddinli adlanmışdır ki, onun adı ilə 1515-ci ildə Qazax-Şamxor zonası Şəmsədil adlanmışdır¹⁰.

Maraqlıdır ki, indi Ermənistan ərazisində Şəmsədil toponimi vardır və bir rayon Şəmsədil adlanır.

Ördəkli kəndinin adını qoca kişilər keçmişdə bu yerlərdə çöl ördəyinin bol olması ilə izah edirlər. Əslində isə Ördəkli qızılbaşların Türkmən tayfasının bir nəslinin adıdır və kənd də onun adı ilə adlandırılır.

Qızılbaşların Təkəli tayfasının adı ilə keçən əsrdə Novobayazid qəzasında Təkəli adlı kəndlər var idi. Sonradan bu kənd dağıdılmışdır.

Ermənistan ərazisindəki Sofulu kəndinin adı da, şübhəsiz, Sofulu tayfasının adını əks etdirir. Onlar mənşə etibarilə kəngərlilərə aiddirlər. Ona görə də Sofulu kəndini kəngərlilərin sofulu tayfası ilə əlaqələndirmək daha doğru olardı. Hazırda Azərbaycanda da Ağdam, Tovuz, Qazax, Cəbrayıl rayonlarında Sofulu adlı kəndlər vardır. Keçən əsrə aid mənbələrdən aydın olur ki, Sofulular həm Yelizavetpol quberniyasının Zəngəzur, həm də Qazax qəzalarında yaşayırdılar¹¹.

Qazağın Böyük bir tayfası Saraşlı adlanırdı. Hazırda Ermənistan ərazisində bu tayfanın izini saxlayan toponim yoxdur. Lakin keçən əsrin ortalarına aid bir mənbədə qeyd olunur ki, «İrəvan quberniyasında iki Saraçlı kəndi vardır ki, əhalisi azərbaycanlılardır»¹².

Əzizbəyov rayonu ərazisində Kəngərli dərəsi, Qukasyan rayonu ərazisində Kəngər dağı adlı oronim də vardır. Bu göstərir ki, kəngərlilər Ermənistan ərazisində yaşamışlar. Bunu da əlavə etmək lazımdır ki, V əsrə aid qədim erməni mənbələrində kəngərlilərin Ermənistan və Albaniya sərhədlərində yaşamasından bəhs olunur¹³. Keçən əsrin əvvəllərinə aid mənbədə göstərilir ki, Naxçıvanda kəngərlilərin bir nəslə Qarabağlar adlanır¹⁴. Ermənistan ərazisində də Qarabağlar adlı kəndin olması (Ararat rayonunda) həmin nəslin orada yaşadığını sübut edir.

Ermənistanda Kolanı adlı bir neçə kənd vardır. Azərbaycanda da Dəvəçi, Sabirabad, Salyan və Şahbuz rayonlarında eyni adlı kəndlər mövcuddur. Buradan görünür ki, Azərbaycandakı və Ermənistandakı Kolanı kəndləri arasında mənşə birliyi mövcuddur. İ. Şopen keçən əsrin ortalarında yazmışdı ki, Kolanı türk və kürd qarşılıqlı tayfadır¹⁵. XIX əsrdə yaşamış Mirzə Adıgözəlbəy yazır ki, Qarabağda Tərtərçayın yuxarı axımının sahilləri Göycə sərhədinə qədər (yəni Sevan gölünə qədər) kolanıların məskənidir¹⁶. Həmin kəndin qocaları danışmışlar ki, buralar babalarımızın yaylaq yeri olub. Keçən əsrə aid ədəbiyyatda Novobayazid qəzasında Kolanıqırılan, Eçmiədzin və Sürməli qəzalarında isə Xaraba-Kolanı və Kolanı-Aralıq adlı kəndlər də qeyd olunmuşdur. Bu göstərir ki, kolanıların İrəvan quberniyasında bir neçə yaşayış məskəni olmuşdur.

Ermənistan toponimiyasında hələ keçən əsrə aid mənbələrdə Böyük Dəllər və Kiçik Dəllər adlı iki kənd (Şərur-Dərələyəz qəzasında) qeyd olunmuşdur. Belə kəndlər Azərbaycan respublikasında Ağsu, Saatlı və Şəmkir rayonlarında vardır. Tədqiqatçılara görə Dəllər tele adlı qədim türk tayfasının adından və «lə» cəm şəkilçisindən ibarətdir¹⁷. Azərbaycanda bu kəndlərin adı Dəllər formasında olduğu halda Ermənistanda Dəlilər şəklindədir.

Amma «dəli» sözündən yaranan hər bir oykonimi tayfa adı hesab etmək olmaz. Məsələn, Novobayazid qəzasında keçmişdə Dəli Paşa adlı kənd vardı, o kənd həm də Paşakənd adlanırdı. Razdan rayonundakı Paşakənd kəndinin adı

dəyişdirilərək Marmarik olmuşdur. Kənd öz adını hər hansı tayfadan yox, Paşa adlı bir igidin adından götürmüşdür.

Eçmiədzin rayonunda kiçik bir çay axır. Adına Dəliçay deyirlər. Həmin çay hərdən daşıb təsərrüfata ziyan vurduğuna görə belə adlandırılıb.

Keçən əsrə aid mənbələrə görə indiki Ermənistan ərazisində Keçili adlı bir kənd də olmuşdur. Krasnoselsk rayonunda Keçili adlı xarabalıq indi də qalır. Naxçıvan MR Şahbuz rayonunda indi də Keçili adlı kənd vardır. XIX əsrin əvvəllərinə mənsub olan bir mənbədə qeyd edilir ki, Naxçıvanda Keçili tayfası yaşamışdır¹⁸. Türkiyədə Qızıl Keçili adlı bir tayfanın yaşadığını V. A. Rodlevski də yazmışdır¹⁹. Türkiyədə yaşayan yürüklərin içərisində indi də keçili tayfası vardır²⁰.

Bu deyilənlərdən görünür ki, Ermənistandakı Keçili kəndi ilə Türkiyədəki və Naxçıvandakı keçililər əlaqəlidir.

Quşi kəndinin (indiki Keçut) mənşəyini izah etmək üçün keçən əsrdə Qarabağda və Zəngəzur qəzasında yaşamış Dərzili tayfasının Quşilər tırasını²¹ nəzərə almaq lazımdır. Yerli əhali içərisində topladığımız məlumatlardan görünür ki, Quşi kəndinin əhalisi mənşəcə Dərzili tayfasına mənsubdur. Daha doğrusu, bu kəndin ərazisi keçmişdə dərzililərin yaylaq yerlərindən biri olmuşdur. Quşi etnonimidir və Zaqafqaziyada Quşçu Quşi formasında bnr sıra toponimlərlə iştirak edir.

İndiki Ermənistan ərazisində ən qədim toponimlərdən biri də Qafan etnonimidir. Onu da qeyd edək ki, XI əsr erməni mənbələrində bu toponim Kapan adlanmışdır²².

Qapanlı adlı dörd kənd Azərbaycanda - Tərtər rayonunda da vardır. Mirzə Adıgözəlbəy yazır ki, Qapanlı Qarabağın qədim və yerli ellərindən biridir²³.

Digər maraqlı toponim Basarkeçərdir ki, indi adı dəyişdirilərək Vardenis olmuşdur. Rəvayətə görə Taymurləng buranı tutur. Bir müddət sonra yerli əhali Teymurun dəstələrinə hücum edir və kəndi geri qaytarır. Bundan sonra kəndin adı Basarkeçər qalır. Q. Qeybullayevin fikrincə, bu toponim «Bazar» və «köçər» etnonimlərindən yaranmışdır²⁴.

Tədqiq etdiyimiz zonada habelə Goran, Kəmərdi (Artaşat və Eçmiədzin rayonu), Çırağlı, Körpülü və Samurlu adlı kəndlərin adları da türk mənşəli tayfaların adlarını əks etdirir.

Rəmzi Yüzbaşova görə, Goran türkdilli tayfanın adıdır²⁵. Bu etnonim Spitak rayonundakı Goran kəndinin adında əbədiləşib. Goranlı adlı kəndin, Goranboy adlı rayonun Azərbaycanda da olması göstərir ki, hər iki oykonim eyni mənşəlidir.

Kəmərlı adlı kəndin həm Ermənistanda, həm Azərbaycanın Qazax rayonunda olması da onların eyni mənşədən olmasına sübutdur.

Eçmiədzin rayonundakı Körpülü kəndinin adı, bircə, türkmən və başqırdlardakı «körpə» tayfasının adından götürülüb. Keçən əsrin ortalarında

İrəvan quberniyasına aid mənbədə həmin kəndin adının Körpəli kimi qeyd olunması bu fikri bir daha təsdiq edir²⁶.

Tumanyan rayonunda Uzunlar adlı kənd var. Son illərdə adını dəyişib Odzun qoyublar. Xalq etimologiyasına görə kəndin adamları hündürboy, qamətli olduqlarından kənd Uzunlar adlanıb.

Ermənistanın Artaşat rayonunda Çaxmaq adlı kənd var. Yerdə əhalinin dediyinə görə, keçmişdə burada çaxmaq daşı əldə edildiyinə görə kənd belə də adlandırılmışdır. Digər bir fərziyyə Çaxmaq kəndinin adını türkdilli xalqların Çakmax tayfasının adı ilə əlaqələndirməyə imkan verir²⁷.

İndiki Ermənistan ərazisində Qıpçaq adlı kənd vardır. Tədqiqatçıların dediyinə görə, qıpçaqların bir tayfası kotyan adlanmışdır. Ehtimal etmək o ki, Ermənistandakı Kotanlı kəndlərinin adları ilə qıpçaqların kotyan tayfasının adı eyni mənşəlidir²⁸. Qeyd etməliyik ki, Yerevan şəhərindən 25 km aralıda axan Zəngi çayın (indiki Razdan çayının) yaxınlığındakı dağ da Kotan dağ adlanmışdır²⁹.

Ermənistanda azərbaycanlıların sıx yaşadığı kəndlərdən biri Gərgər adlanır. Kəndin qədim adı Qarqar olub, sonralar təhrif olunaraq Gərgər formasına düşüb.

Qartarlar qədim türk tayfasının adıdır. Hələ eramızın birinci əsrində yaşamış yunan coğrafiyaşünası Strabon «Coğrafiya» adlı əsərində yazırdı ki, Şimali Qafqaz çöllərində Qarqar adlı tayfa yaşayır³⁰. Erməni tarixçisi Moisey Xorenski yazır ki, Albaniyada Qarqar adlı knyazlıq vardır³¹. Buradan belə nəticəyə gəlmək olar ki, qarqarların müəyyən hissəsi Albaniyada da yaşamışdır. Qarabağda Qarqar çayı indi də vardır ki, bu da qarqarların Qarabağda yaşaması haqqındakı fikri təsdiq edir. M. H. Vəliyev bu tayfa haqqında yazır ki, onun adı ilə Azərbaycanda bir neçə Qarqar adlı kənd olub³². Bu deyilənlər Gərgər oykoniminin Qarqar tayfasının məskunlaşdığı yeri bildirdiyinə sübutdur.

İndiki Ermənistan ərazisində iz qoymuş digər tayfa adı Sarıcalardır (Masis rayonu). Sarıcalı adlı kəndlər Azərbaycanın bir sıra rayonlarında da vardır.

Təkərli (Razdan rayonu) kəndinin adı Tükərli etnoniminin təhrif olunmuş formasıdır. Məlum olduğu kimi, Səlcuq oğuzlarının 24 tayfasından biri tükər adlanırdı. Görünür ki, bu kənd də adını həmin tayfanın adından götürüb.

Keçən əsrə aid bir məlumata görə Zəngəzur qəzasında yaşayan tayfalardan biri Sarallı adlanırdı³³. Burası da məlumdur ki, Sofulu tayfasının bir qolu Sarılı adlanırdı. İndiki Ermənistan respublikasındakı Saral kəndinin adını bu tayfanın adı ilə əlaqələndirmək olar.

Ermənistandakı Tovuz kəndi ilə (İcəvan rayonu) Azərbaycandakı Tovuz oykonimi arasında da, şübhəsiz ki, tarixi əlaqə var. Kəndin yaxınlığında Tovuz adlı qala vardır. Bu toponim hələ «Alban tarixində» də qeyd olunurdu.³⁴ Lakin orada bu toponim Tovuz formasındadır. Həqiqətən də Tovuz qala Tavuz çayının sahilindədir. Bəzi tədqiqatçılar Tovuz oykonimini türk dillərindəki taus (səs-küy) sözü ilə əlaqələndirirlər³⁵.

Dəmirçili kəndinin adı da maraqlıdır. Artıq qeyd etmişik ki, Qazağın bir tayfası dəmirçili adlanır. Qazax rayonunda indi də Dəmirçilər adlı kənd vardır.

Ermənistandakı türk mənşəli toponimlərin bir qrupunu şəxs adlarından düzəlmiş adlar təşkil edir. Bunlar nəsil adlarından düzəlmişdir. Belə oykonimlərə Günəşli (Vardenis rayonu), Əzizli (yenə orada), Heydərlı (Quqark rayonu), Sarvanlar (Masis rayonu), Dostlu (Noyamberyan rayonu), Qorçulu (Razdan rayonu), Comərdli (Sisyan rayonu), Ayarlı (Eçmiədzin rayonu). kəndlərini göstərmək olar. Bunlardan əlavə nəsil adlarını bildirən oykonimlərin bir qisminin adları dəyişdirilmiş və erməni adları ilə əvəz olunmuşdur. Onlara Achəməzli (Masis rayonu, indi Marmaraşen), Evdələr (Abovyan rayonu indi Atsavan), Ayazlı (Artaşat rayonu, indi Ayqəstan), Əlibəyli (Eçmiədzin rayonu, indi Atarbekyan), Əlili (Sisyan rayonu, indi Salvard), Dargalı (Artaşat rayonu, indi Ayqəzard), Baburlu (Ani rayonu, indi Bartsraşen), Bacıoğlu (Axuryan rayonu, indi Aykavan), Vəliağalı (Martuni rayonu, indi Dzorəqyux), Hacılar (Eçmiədzin rayonu, indi Marqəstan), Dəlləkli (Abovyan rayonu, indi Zovaşen), Cəlaləoğlu (Amasiya rayonu indiki Stepanavan), Qədirlı (Ararat rayonu, indi Lancanist), Məsumlu (Artaşat rayonu, indi Ayqəpat), Mehrablı (Artaşat rayonu, indi Vardaşad), Oqurbəyli (Artaşat rayonu, indi Berkanuş), Reyhanlı (Ararat rayonu, indi Ayqəvan), Talıboğlu (Artik rayonu, indi Lusakert), Yaqublu (Quqark rayonu) kəndlərini göstərmək olar.

Amasiya rayonundakı Oxçoqlu kəndinin adı əslində Oxçuoğludur³⁶. Hazırda Türkiyənin Qars əyalətində Oxçioğlu adlı iki kənd mövcuddur.

Şəxs adlarından düzəldilmiş türkmənşəli oykonimləri 4 qrupa ayırmaq olar:

I. Heç bir şəkilçi və yaxud başqa coğrafi termin qəbul etməyən antroponimlər. Belə oykonimlərə aşağıdakıları daxil etmək olar: Əyyar (Amasiya rayonu), İbiş (Amasiya rayonu), Polad (İcəvan rayonu), Salah (İcəvan rayonu), İmirxan (Artik rayonu) Şabadin (Qafan rayonu), Şahnazar (yenə orada), Dəvud bəy (Qafan rayonu), Mehmandar (Masis rayonu), Babakışı (Abaran rayonu), Molla Bədəl (Oktemberyan rayonu), Hacı Qara (Eçmiədzin rayonu), Hacı Nəzər (Axuryan rayonu), Hacı Xəlil (Artaşat rayonu), Qara Məmməd (Amasiya rayonu), Kosa Məmməd (Kalinin rayonu), Molla Dursun (Eçmiədzin rayonu), Sultanbəy (Əzizbəyov rayonu).

II. Şəxs adlarından və yaşayış məntəqələrini bildirən terminlərdən düzəlmiş oykonimlər. Rəhimabad (Masis rayonu), Həsənkənd (Yeqeqnadzor rayonu), Səfərabad (Oktemberyan rayonu), Mollaqışlaq (Quqark rayonu), Sultanəliqışlaq (Vardenis rayonu) və b. (Göy, qışlaq, qala, oba sözlərindən düzəlmiş oykonimləri də bura aid etmək olar).

III. Şəxs adlarından və yerin relyef formalarını bildirən terminlərdən düzəlmiş antroponimlər: Əlidərə (Meqri rayonu), Ovandərə (Stepanavan rayonu), Muradtəpə (Nairi rayonu) və b.

IV. Memorial oykonimlər. Ermənistan SSR-də sovet hakimiyyəti illərində türk mənşəli bir sıra oykonimlər dəyişdirilərək dövlət, ictimai və siyasi xadimlərin adları ilə adlandırılmışdır: Masis rayonundakı Əbilkənd - Kalinin; Hüseyinquluğağalı (Bardenis rayonu), Nərimanlı,* Ağkənd (Sisyan rayonu), Aşotavan; Başnalı (Artaşat rayonu) - Baqrakuni; Bozyoxuş kəndi - Musaelyan; Hacı Nəzər (Axuryan rayonu) - Kamo; Qızılkoç (Qukasyan rayonu) - Qukasyan; Cəlilabad (Amasiya rayonu) - Stepanavan; Qanlıca (Axuryan rayonu) - Baqramaberd; Qaraboya (Spitak rayonu) - Mikoyan; Qarakilsə (Abaran rayonu) - Kirovakan; Qulucan (Artik rayonu) - Spandaryan; Molla Dursun (Eçmiədzin rayonu) - Şaumyan; Kəvər (Stepanavan rayonu) - Kamo; Orta Kilsə (Axuryan rayonu) - Maisyan; Sadıbaqlı (Tumanyan rayonu) - Çkalov; Şahab (Abovyan rayonu) - Mayakovski; Şəhriyar (Oktemberyan rayonu) - Nalbandyan; Yuva (Artaşat rayonu) - Şaumyan və s. adlandırılmışdır.

* * *

Ermənistan respublikasında əsas etibarilə 1935-1970-ci illər arasında 345 türk mənşəli kəndin adı dəyişdirilmişdir³⁷. Bunun nəticəsində həmin kəndlərin əvvəlki qədim adları passiv toponimik fonda keçmişdir. Doğrudur, əhali içərisində danışıqda həmin kəndlərin keçmiş adları işlənməkdədir, lakin bütün rəsmi sənədlərdə və kargüzarlıqda artıq yeni adlar işləndiyinə görə qədim adlar tədricən unudulmaqdadır. Digər tərəfdən, azərbaycanlıların sıx yaşadığı kəndlərin əhalisi 1988-ci ildə məcburi şəkildə Azərbaycana köçürüldüyü üçün həmin kəndlərdə erməni ailələri məskunlaşmışdır. Şübhəsiz ki, belə kəndlərin qədim adları artıq unudulmuşdur.

Passiv toponimik fonda keçmiş bu oykonimləri aşağıdakı cədvəldən aydın görmək olar.

№	Oykonimin köhnə adı	Yeni adı	Azərbaycanca mənası	Oykonimin yerləşdiyi rayon
1	2	3	4	5
1	Əbilkənd (Bulaqlı kəndin ikinci adı)	Kalininşen	Kalininkənd	Masis rayonu
2	Evdalaq Alı	Vaqaşen	Vahankənd	Martuni rayonu
3	Evdələr	Atsavan	Çörək kəndi	Abovyan rayonu

* Nəriman Nərimanovun adındandır.

4	Ağhəmzəli	Marmareşen	Mərmər kəndi	Masis rayonu
5	Ağbaş Vörin	Abovyanşen	Abovyan kəndi	Artaşad rayonu
6	Ağbaş Nerkin	Arevşat	Çox Günəşli	-
7	Ağbulaq	Lusaxpurşen	İşıqlı bulaq	Spitak rayonu
8	Ağcala Verin	Verin Bazmaberd	Yuxarı Bazma qalası	Talin
9	Ağcaqala Nerkin	Nerkin Bazmaberd	Aşağı Bazma qalası	Talin rayonu
10	Ağcaarx	Araveik	Günəşli	Talin rayonu
11	Ağzibir	Lçap	Bataqlıq	Oktemberyan r.
12	Aqin	Ani	Qədim Ani şəhərinin adı	Kamo rayonu
13	Atamxan	Bardadzor	Güllü dərə	Martuni rayonu
14	Adyaman	Qarnovit Qari	Quzu ovlayan dərə	Talin rayonu
15	Adyaman Verin	Verin Qetaşen	Yuxarı çay kəndi	Martuni rayonu
16	Adyaman Nerkin	Nerkin Qetaşen	Aşağı çay kəndi	Martuni rayonu
17	Paşalı	Zarıtap	Dağətəyi	Əzizbəyov rayonu
18	Ayazlı	Ayqestan	Bağçalı, bağlı bağ	Artaşat rayonu
19	Heydər bəy	Sverdlov	Memorial ad	Stepanavan ray.
20	Aylanlı Verin	Qsaxkunk	Çiçəkli kənd	Eçmiədzin ray.
21	Aylanlı Nerkin	Lenuqi	Lenin yolu	-
22	Aynalı	Davdaşen	Davud kənd	Talin rayonu
23	Ayrum	Ptxavan	Məhsuldar, meyvəli	Noyemberyan r.
24	Əskipara	Voskepar	Qızılburun	-
25	Alagöz	Araqats	Alagöz dağının adı	Talin rayonu
26	Əlibəyli	Atarbekyan	Familiyadır	Eçmiədzin r.
27	Əli-Qırıq	Astxadzor	Ulduzlu dərə	Martuni rayonu
28	Əli-Quçak	Kuçak	Şəxs adıdır Tarixçi adıdır	Abaran rayonu
29	Əlili	Salvard	Tərgül	Sisyan rayonu
30	Almalı	Xndzorut	Almalıq	Əzizbəyov r.
31	Alçalı Nerkin	Artsvanist	-	Martuni rayonu
32	Hamamlı	Spitak	Ağ	Spitak rayonu
33	Darqalı	Ayqezard	Hayq-şəxs zard-bəzək	Artaşat rayonu
34	Arazdöyən	Erasx	Araz	Ararat rayonu

35	Aralıq	Yerazqavors	Yuxu sevən, yatmaq istəyən	Axuryan r.
36	Kolanılı	Kelanlu-Verin	Yuxarı Kolanılı	Eçmiədzin r.
37	Arazakənd	Arzakan	Araz yeri	Razdan rayonu
38	Arıqvəli	Lernut	Dağlıq	Axuryan rayonu
39	Arıqvəli Mets	Mets-Mantaş	Böyük Mantaş	Artik rayonu
40	Armutlu Pokr	Pokr-Mantaş	Kiçik Mantaş	-
41	Armutlu	Quaşen	Tuf kəndi	-
42	Armutlu	Tandzut	Armutlu	Oktemberyan r.
43	Arpa	Areni	Şəxs adıdır	Yaxeqnadzor r.
44	Arpaçay	Axuryan	Familiyadır	Axuryan rayonu
45	Ağkənd	Aqıçadzor	Dərənin qulağı	Yaxeqnadzor r.
46	Ağkənd	Aşotavan	Aşot kəndi	Sisyan rayonu
47	Ağkilsə	Kraşen	Daşlı kəndi	Axuryan rayonu
48	Ağkilsə	Azat	Azad-azadlıq	Vardenis r.
49	Axta Nərkın	Razdan	Razdan çayının adı	Razdan rayonu
50	Haçasu	Hacacur	Haçasu	İcəvan rayonu
51	Əyyar	Aqarakadzor	Əkərə dərəsi	Yexeqnadzor r.
52	Babakişi	Bijikan	Müalicə sözüdür	Abaran rayon
53	Baburlu	Bartsraşen	Hündür kənd	Ani rayonu
54	Babakişi	Axavnadzor	Qaranlıq dərə	Razdan rayonu
55	Molla Bədəl	Yekeqnut	Qamışlı	Oktemberyan r.
56	Bacıoğlu	Aykevan	Hayq qəsəbəsi	Axuryan rayonu
57	Bazarcıq	Aran	Obalıq – aran yer	Abaran rayonu
58	Bazırxana	Dzitankov	Familiyadır	Ani rayonu
59	Çatıqıran	Nor Qexi	Yeni kənd	Nairi rayonu
60	Balakənd	Dovex	Mənası yoxdur	Noyemberyan r.
61	Barana	Noyemberyan	Noyabr	-
62	Basarkeçər	Vardenis	Güllü-çiçəkli	Vardenis r.
63	Baqçalar	Baqaran	Şəxs adıdır	Oktemberyan r.
64	Başqyux	Akunk	Bulaqlar	Abovyan r.
65	Başqyux	Saralanc	Dağ yamacı	Artik rayonu
66	Başkənd	Vernaşen	Yuxarı kənd	Yexeqnadzor r.
67	Başkənd	Qexarkunik	Qoharlı – şəxs adı	Kamo rayonu
68	Başnalı	Bayramyan	Memorial ad	Artaşat rayonu
69	Bayandur	Vaqatur	Şəxs adıdır	Gorus rayonu
70	Beyazlı	Vostan	Xalça toxumaq üçün cihaz (mərkəz)	Artaşat rayonu

71	Beykənd	Mets Parni	Mənası yoxdur	Spitak rayonu
72	Birəli	Landcar	Dağ yamacı	Ararat rayonu
73	Bitlicə	Bartsraşen	Hündür kənd	Artaşat rayonu
74	Boqazkəsən	Dzorakap	Dzor-dərə	Ani rayonu
75	Boqutlu	Arteni	Şəxs adıdır	Talin rayonu
76	Bozdoğan	Sarakap	Dağətəyi kən	Ani rayonu
77	Bozyuxuş	Musaelyan	Memorial ad	Qukasyan r.
78	Vəliağalı	Dzeraqyux	Dərəkənd	Martuni rayonu
79	Vərməziyar	Areşavat	Günəşli	Eçmiədzin r.
80	Hacıqara	Ayqəşat	Bağlı	-
81	Hacılar	Mrqastan	Meyvəli yer	-
82	Hacı Muğan	Muxan	Şəxs adıdır	Kamo rayonu
83	Hacı Nəzər	Kamo	Memorial ad	Axuryan rayonu
84	Hacı Xəlil	Tsaxkovit	Güllü	Araqats rayonu
85	Həsənkənd	Şatin	Şəxs adıdır	Yeqeqnadzor r.
86	Gödəkbulaq	Qarçaxpur	Gödəkbulaq	Vardenis r.
87	Gözəldərə	Qexadzor	Gözəldərə	Araqats rayonu
88	Gözəldərə Nerkin	Vardenik	Vardalkəndi	Martuni rayonu
89	Gözlü	Akunk	Bulaqlar	Talin rayonu
90	Göy Gümbət	Qexanist	Gözəlcə	Masis rayonu
91	Göy yoxuş	Saralanc	Dağ yamacı	Spitak rayonu
92	Göykilsə	Kaputan	Göy gözlü	Abovyan r.
93	Göl	Liçk	Göl	Martuni rayonu
94	Goran	Qoqaran	Köhərli	Spitak rayonu
95	Ağcaqışlaq	Qetazad	Çaylı	Artaşat rayonu
96	Köçərli	Mrqəşat	Məhsullu	Oktemberyan r.
97	Qoltaq	Qexanis	Gözəlcə	Artik rayonu
98	Qızıllıkoç	Qukasyan	Memorial ad	Qukasyan r.
99	Qutin q	Ovtaşen	Hovit – şəxs, şen – kənd	Artik rayonu
100	Gülablı	Dzoraqyux	Təzəkənd	Abaran rayonu
101	Güllubulaq	Vardaxpur	Güllübulaq	Qukasyan r.
102	Güllücə	Vardenis	Güllücə	Abaran rayonu
103	Gürçüiyol	Torosqyux	Toros – şəxs, Qyux – kənd	Qukasyan r.
104	Dəvəli	Ararat	Ararat dağının adı	Ararat
105	Güllücə	Sararat	Hündür dağ	Spitak rayonu
106	Dəkərli	Qurqyux	Qet – çay, qyux –kənd	Axuryan r.

107	Dədəli	Yexnik	Qamışlıq	Talin rayonu
108	Dəymədağlı	Şrvenants	Şəxs adıdır	Qafar rayonu
109	Dəlləkli	Zovaşen	Dəniz kənd	Abovyan r.
110	Dəliqardaş	Saruxan	Şəxs adıdır	Kamo
111	Dəlikdaş	Tsakkar	Dəlikdaş	Martuni rayonu
112	Dəlilər	Dalar	Dəlilər	Artaşat
113	Darabas	Darbas	Dərə-Abbas	Sisyan rayonu
114	Dərəgöy	Saraqyux	Başkənd – Dağ kəndi	Qukasyan r.
115	Dərəkənd	Dzoraqyux	Dərəkənd	Quqark rayonu
116	Dərəçiçək	Tasxknadzor	Çiçəkli dərə	Razdan rayonu
117	Dərbənd	Karmrakar	Qırmızı daş	Axuryan r.
118	Daşqala	Karaberd	Dağqala	Ani rayonu
119	Daşlı	Daştakar	Daşlı çöl	Ararat rayonu
120	Ləmbəli	Baqrataşen	Baqrat kəndi	Noyemberyan r.
121	Cələb	Cradzor	Suludərə	Amasiya r.
122	Cələloğlu	Stepanvan	Stepan qəsəbəsi	-
123	Camışlı	Alayaz	Alayaz	Araqats
124	Cəngi	Vardablur	Külətmə	-
125	Cəfərabad	Arqavand	Arka – şəxs Van – kənd	Masis rayonu
126	Cəfərabad	Qetaşen	Çay kənd	Oktemberyan r.
127	Cül	Artavan	Şəxs adıdır	Əzizbəyov r.
128	Dirəkənd	Karnut	Daşlı	Axuryan r.
129	Doqquz	Kapaçut	Yaşıl yer, çöl	Artaşat r.
130	Düzkənd	Axuryan	Familiyadır	Talin rayonu
131	Düzxarab	Artaşen	Artaş – şəxs Şen – kənd	Qukasyan r.
132	Yekənlər	Arevşat	Günəşli	Artik rayonu
133	Yelqovan	Kotayk	Şəxs, rayon adıdır	Abovyan rayonu
134	Yengicə	Qandzaq	Gəncədə dağ adıdır	
135	Yenigöy	Xarkov	Xarkov şəhəri adından	Ani rayonu
136	Yenikənd	Qorovan	Mənası yoxdur	Ararat rayonu
137	Yeşil	Kakavadzor	Kakav-şəxs	Talin rayonu
138	Zağalı Nerkin	Tsovak	Tsov dəniz, balaca dəniz	Vardenis rayonu
139	Keşişverən	Urtsalanc	Dağqırışığı	Ararat rayonu

140	Zöhrablı	Mrqanuş	Şirin məhsul	Artaşat rayonu
141	Zorba	Sorik	Şəxs adıdır	Talin rayonu
142	İydəli	Pştavan	İydəli	Oktemberyan rayonu
143	İlançalan	Artaşavan	Artaş-şəxs avac qəsəbə	Aştarak rayonu
144	İlxıabı	Ayqabats	Zarya	Axuryan rayonu
145	İmanşalı	Mxçyan	Familiyadır	Artaşat rayonu
146	İmirxan	Saratak	Sarı-dağ takməhəllə	Artik rayonu
147	İmirli	Tucur	Turşsu	Abaran rayonu
148	İnəkli	Antarut	Məşəlik	Aştarak rayonu
149	İnəkli	Masis	Masis dağının adı	Masis rayonu
150	Qədirli	Lancanist	Ətək-döş,dağətəyi	Ararat rayonu
151	Qazançı	Meqraşen	Mərq – bal kəndi	Artik rayonu
152	Qəzənfər	Araqats	Araqats dağının adı	Aparan rayonu
153	Gölara	Qukasavan	Qukas kəndi	Masis rayonu
154	Kaltaxçı	Artaqyux	Arta – şəxs Qyux – kənd	Spitak rayonu
155	Kəmərli	Metsamor	Mets – böyük Samur – ad	Ecmiədzin rayonu
156	Kəmərli	Artaşat	Artaşat r-n adı (şəxs)	Artaşat rayonu
157	Qanlıca Verin	Marmaşen	Mərmi kənd	Axuryan rayonu
158	Qanlıca Nerkin	Vaqramaberd	Vaqram qala	-
159	Qamışqut	Yaxeqnut	Qamışlı	Quqark rayonu
160	Qapuli	Qusanaqyux	Qusak kəndi	Ani rayonu
161	Qarabaqlar	Çimənkənd	Çimənkənd	Ararat rayonu
162	Qaranoya	Mikoyan	Memorial ad	Spitak rayonu
163	Qarabulaq	Lericatan	Dağın döşü	Abaran rayonu
164	Qaradaş	Sevkar	Qaradaş	İcəvan rayonu
165	Qaracorən	Araqyux	Ara kənd	Nairi rayonu
166	Qaraqala	Sevaberd	Qara qala	Abovyan rayonu
167	Qarakilsə	Artavan	Şəxs adıdır	Abaran rayonu
168	Qarakilsə Mets	Kirovakan	Memorial ad	Abaran rayonu
169	Qarakilsə Pokr	Azatan	Günəşli	Axuryan rayonu
170	Qarakilsə Turki	Axurik	Axur-şəxs, Ik-kiçik	Axuryan rayonu

171	Qaraqoymaz Verin	Verin	Sasun – şəxs Verin – yuxarı, Şen – kənd	Talin rayonu
172	Qaraqoymaz Nerkin	Sasunaşen	Aşağı Sasun kəndi	Vardenis ray.
173	Qaraqula	Qetap	Çaykənarı	Talin rayonu
174	Qaral	Katnacur	Südlü su	Spitak rayonu
175	Qaraməmməd	Meqrajat	Meqraşet-ballı	Amasiya ray.
176	Qaranlıq	Lusaqyux	İşıqlı kənd	Abaran rayonu
177	Karvansara	İcəvan	İcəvan rayonu adı	Martuni rayonu
178	Qarğabazar	Ajkaşen	Hayk – şəxs, Şen – kənd	Eçmiədzin ray.
179	Qaraburun	Karakert	Kar-daş, Kert-kənd	Talin rayonu
180	Qarxun Verin	Crarat	Sulu yer	Eçmiədzin ray.
181	Qarxun Nerkin	Araks	Araz	-
182	Kəsməli	Qetapi	Çay-qet, çaykənarı	Artik rayonu
183	Qaçaqan	Lernavan	Dağ yeri	Spitak rayonu
184	Qaşqa	Bardaşat	Güllü-çiçəkli	Ararat rayonu
185	Körpəli	Arşaluys	Şəxs adıdır	Eçmiədzin rayonu
186	Kosaməmməd	Batikyan	Familiyadır	Kamo rayonu
187	Kotanlı	Karmraşen	Qırmızı kənd	Əzizbəyov rayonu
188	Kətran	Qetameç	Qet-çay, meç-ıçı Çayıçı-çayarası	Nairi rayonu
189	Keşişkənd	Qexarot	Gözəl yer	Araqats rayonu
190	Qızıldəmir	Vozkevaz	Qızıl – voski, vaz- tənək	Aştaran rayonu
191	Kilsəkənd	Sraşen	Dağ kəndi	Qafan rayonu
192	Qıpçaq	Ariç	-	Artik rayonu
193	Qırmızılı	Karmiraşen	Qırmızı kənd	Talin rayonu
194	Qırxbulaq	Axunk	Mənası yoxdur	Vardenis rayonu
195	Qırxdəyirman	Xnaberd	Köhnə qala	Araqats ray.
196	Qılıçdağ	Suser	Qılinc	Talin rayonu
197	Qoytur	Qetap	Çaykənarı	Yexernadzor
198	Kolagirən	Antaramut	Qaranlıq	Quqarx rayonu
199	Kolagirən	Tsovinar	Şəxs adıdır	Martuni
200	Qonaqqıran	Şirak	Şirak r-nun adıdır	Axuryan rayonu

201	Qoturbulaq	Katnaxpur	Kat-sud, axpur-su	Stepanavan rayonu
202	Qoşavəng	Aykadzor	Hayq dərəsi	Ani rayonu
203	Kurduvan	Yenokavan	Şəxs adıdır	İcəvan rayonu
204	Kurdukənd	Lernadzor	Ler-meşə, dzor-dərə	Qafan ray.
205	Qurdbulaq	Ayqəşat	Bağlı-bağçalı	Oktemberyan r.
206	Quylasar Verin	Bambakavan	Pambıq kənd	Artaşat ray.
207	Quylasar Nerkin	Dimitrov	Memorial ad	-
208	Gülalı	Qarmirqyux	Qırmızı kənd	Kamo ray.
209	Gülalı	Ayqedzor	Hayq-şəxs Dzor-dərə	Şəmşədil ray.
210	Quldərviş	Vosketaz	Qızıltənək	Talin ray.
211	Qulucan	Spandaryan	Memorial ad	Artik ray.
212	Gurbulaq	Krasar	Daşlı dağ	Qukasyan ray.
213	Kürdkənd Verin	Noraşen	Yeni kənd	Artaşat ray.
214	Kürdbulaq	Boloraberd	Bolor-hər tərəfi, Qala-berd	Yeqeqnadzor r.
215	Kürdüqulu	Armavir	Araratın təhrif fomasıdır	Oktemberyan r.
216	Quru Araz	Erasxaun	Yeraz-yuxu Xaun – qaranlıq	-
217	Quşi	Keçut	Küknarlı yer	Əzizbəyov ray.
218	Güzəcik	Lancaxpur	Dağ ətyindən axan bulaq	Kamo ray.
219	Kavtarlı	Panik	Şəxs adıdır	Artik ray.
220	Köləqarx	Şenavan	Şen kənd, Avan-qəsəbə	Oktemberyan r.
221	Kələli	Noraber	Şəxs adıdır	Artik ray.
222	Kəpənək Mets	Musaelyan	Memorial ad	Axuryan ray.
223	Kəpənək Pokr	Ovit	-	Axuryan ray.
224	Kərimarx	Sovetakan	Sovet kənd	Oktemberyan r.
225	Kərimkənd	Tsaxkaşen	Teaxik – gül Şen-kənd	Kamo ray.
226	Kərpikli	Qexadir	Gözəl yer	Abovyan ray.
227	Kəsikbaş	Lernakert	Dağlı qəsəbə	Martuni ray.
228	Lələkənd	Ləliqyux	Lələkən	İcəvan ray.
229	Çorlu	Lernaqyux	Dağlı kənd	Qukasyan ray.
230	Arnavar	Nşavan	Şəxs adıdır	Artaşat ray.
231	Mahmudcuq	Pemzaşen	Pemza kəndi	Artik ray.

232	Məzrə	Bartsravan	Barter-hündür, val-kənd	Sisyan ray.
233	Hacıqara	Lernapat	Dağlı	Quqark ray.
234	Məliklər	Spandaryan	Memorial ad	Sisyan ray.
235	Məsumlu	Ayqəpat	-	Artaşat ray.
236	Məcidi	Nor Kyank	Nor-yeni, Kyank-Dünya	Talin ray.
237	Mehrablı	Mehrablı	Gül kəndi	Araqats ray.
238	Mehriban	Katnaxpur	Kat-süd, axpur-bulaq	Talin ray.
239	Məlikkənd	Məlikqyux	Məlikkənd	Araqats ray.
240	Keşişkənd	Yexeqnadzor	Qamışlı dərə	Yexeqnadzor r.
241	Misxana	Ankavan	Hank-filiz, Avan – qəsəbə	Razdan ray.
242	Molla Bayazit	Bambakaşat	Pambıqlı	Oktembryan r.
243	Molla Göycə	Maralik	Maralcıq	Ani rayonu
244	Molla Dursun	Şaumyan	Memorial kənd	Eçmiədzin ray.
245	Molla Əyyublu	Evlü	Yeni dünya	Kalinin ray.
246	Məcidi	Norkyank	Yeni dünya	Artik ray.
247	Morut	Aknaxpur	Hayq-şəxs Axpuyur-bulaq	İcəvan ray.
248	Muncuqlu	Tsilkar	-	Araqats ray.
249	Murad təpə	Kapaksravan	-	Nairi ray.
250	Molla Musa	Voskeask	Qızıl	Axuryan ray.
251	Musluqlu	Lancik	Lanc-döş, ik-keçid	Ani ray.
252	Kəvər	Kamo	Memorial ad	Stepanavan ray.
253	Ovandərə	Ovanadzor	Ovan dərə	-
254	Danagirməz	Niqavan	Niqa-şəxs Avan - kənd	Abaran ray.
255	Oruqbəyli	Berkanuş	Berq-məhsul Anuş-şirin	Artaşat ray.
256	Ocaqqulu	Arapi	Ərəbkəndi	Axuryan ray.
257	Uzuntala	Ayqeoovit	Bağçalı	İcəvan ray.
258	Ördəkli	Lçaşen	Gölkənd	Sevan ray.
259	Ortakənd	Qladzor	Qədim addır	Yexeqnadzor r.
260	Ortakilsə	Maisyan	Şəxs adıdır, fəmilıyadır	Axuryan ray.
261	Haçakilsə	Naqapetavan	Nahapet-şəxs, Avan-kənd	Artik ray.

262	Paşakənd	Marmarik	Mərmərcik	Razdan ray.
263	Pirmələk	Areq	Şəxs adıdır	Talin ray.
264	Pirtikan Verin	Tsaxkasar	Güllüdağ kənd	Talin ray.
265	Pirtikan Nerkin	Dzoraqyux	Dərəkənd	Talin ray.
266	Çatıqıran	Qexaşen	Gözəlkənd	Abovyan ray.
267	Revazlı	Ditavan	Dita-şəxs, van-kənd	İcəvan ray.
268	Reyhanlı	Ayqavan	Hayqın kəndi	Ararat ray.
269	Sadibaqlı	Çkalov	Memorial ad	Tumanyan ray.
270	Seybalı	Sarnakunk	Sarn-soyuq Akunk-bulaq	Sisyan ray.
271	Samidərviş	Çknax	Dağətəyi düzənlik	Abaran ray.
272	Samurlu	Sarapat	-	Qukasyan ray.
273	Sərdarabad	Oktember	Oktyabr ayı və şəxs adı	Oktembryan r.
274	-	Oktembryan	Familiyadır	-
275	Sarıbaş	Aykasar	Hayqındağlı	Artik ray.
276	Saçlı	Noraşen	Təzə kənd	Abaran ray.
277	Svanverdi	Luysaxpur	İşıqlı bulaq	Ani rayonu
278	Karakilsə	Sisyan	Sisyan rayon. adı	Sisyan rayonu
279	Söyüdlü	Sarnaxpur	Sərinbulaq	Ani rayonu
280	Sonqurlu	Ayrenyats	Familiyadır	Artik rayonu
281	Sultanbəy	Bartsruni	-	Əzizbəyov ray.
282	Susuz	Tsamakasar	Qurudağ	Talin ray.
283	Siçanlı	Avtona	Mənası yoxdur	-
284	Dovşanqışlaq	Şirakavan	Şirak düzü	Ani ray.
285	Təzəqyux	Ayntap	Türkiyədə qəsəbə	Masis ray.
286	Təzəkənd	Tavşut	Mənası yoxdur	Qukasyan ray.
287	Tayçarıq	Meqradzor	Meqri dərə	Razdan ray.
288	Tökyə	Bazmaxpur	Bazma-çox, axpyur-bulaq	Aştarak ray.
289	Təkərli	Tsaxkaşen	Güllü kənd	Abaray ray.
290	Talıboğlu	Lusakert	İşıqlı kənd	Artik ray.
291	Talış	Aruc	Arx	Aştarak ray.
292	Tamamlı	Burastan	İyli-çiçəkli kənd	Artaşat ray.
293	Təmcirli	Mravyan	Memorial ad	Abaran ray.
294	Təpədibi	Aykavan	Haykın kəndi	Artik ray.
295	Təpədolaq	Arevik	Günəşli (şəxs adı)	Axuryan ray.
296	Tovuzqula	Berd	Qala	Şəmşədil ray.
297	Tomardaş	Bardakar	Güllü daş kəndi	Artik ray.

298	Toparlı	Atsik	Köhnə qala	Axuryan ray.
299	Torpaqqala	Hnaberd	Masis dağı	Artaşat ray.
300	Toxaşalı	Masis	-	Artaşat ray.
301	Türkmənli Verin	Apaqa	-	Eçmiədzin ray.
302	Türkmənli Nerkin	Lusaqyux	İşıqlı kənd	-
303	Uzunlar	Odzun	Qədim kənd adı	Tumanyan ray.
304	Uzunoba	Arqavand	-	Oktemberyan r.
305	Uluxanlı	Masis	Masis dağı adı	Masis ray.
306	Urut	Vorotan	-	Sisyan ray.
307	Qaranlıqdərə	Lusadzor	İşıqlı dərə	İcəvan ray.
308	Axtaxana	Dzorastan	Dərəlik	Yafan ray.
309	Qaradağlı	Mrqavet	Meyvəli	Artaşat ray.
310	Avdibəy	Tsaxkaber	Güllüqala	Spitak ray.
311	Çanaxçı	Sovetaşan	Sovet kəndi	Ararat ray.
312	Çubuqlu	Tsovaqyux	Dənizkənd	Sevan ray.
313	Çubuxçu	Vardanaşen	Vardan kənd	Oktemberyan r.
314	Cikdamlı	Azatavan	Azadlıq kənd	Artaşat ray.
315	Cızıqlar	Tsoxamarq	Tsox-tüstü, Mark-lək kəndi	Qukasyan ray.
316	Çirçir	Varser	Saçlar kəndi	Sevan ray.
317	Ciftəli	Zuyqaxpur	Cütbulaq	Qukasyan ray.
318	Çotur	Sarameç	Dağarası kəndi	Spitak ray.
319	Çıraqlı	Crarat	Sulu yer	Axuryan ray.
320	Şahab	Mayakovski	Memorial ad	Abovyan ray.
321	Şaqalı	Vaaqin	Yeni Aras kəndi	Quqark ray.
322	Şaqaplı	Şaqap	Şükür kəndi	Ararat ray.
323	Şəhriyar Mets	Nalbandyan	Güllü kənd	Oktemberyan r.
324	Şəhriyar Pokr	Nor Araqes	Dağ kənd	-
325	Şirabad	Parakar	Şıxlı kənd	Eçmiədzin ray.
326	Şiraqala	Vardenut	Böyük Sepasar	Abaran ray.
327	Şirvancıq	Lernakert	Kiçik Sepasar	Artik ray.
328	Şıxlar	Lusakert	Şraq şəxs adıdır	Ararat ray.
329	Şiştəpə Mets	Mets Sepasar	Araz kənarı	Qukasyan ray.
330	Şiştəpə Pokr	Pokr Sepasar	Memorial ad	-
331	Şixhacı	Şqarşik	Yeni kənd	Talin ray.
332	Evcilər	Arazap	Daşlı dərə	Oktemberyan r.
333	Ellər	Abovyan	Memorial ad	Eçmiədzin ray.
334	Əfəndi	Noraşen	Yeni kənd	Sevan ray.
335	-	Karadzor	Daşlı dərə	Spitak ray.

336	Yuva	Şaumyan	Memorial ad	Artaşat ray.
337	Yaqublu	Meqrut	Ballı kənd	Quqark ray.
338	Yaycı	Qarjis	Mənasızdır	Gorus ray.
339	Yamancalı	Dextsut	Şəftəli	Artaşat ray.
340	Yarpızlı	Lçavan	Gölkənd	Vardenis ray.
341	Yasaul	Ovuni	Mənası yoxdur	Axuryan ray.
342	Qəzənfər	Araqats	Şəxs adıdır	Abovyan ray.

Göründüyü kimi, dəyişdirilmiş adlar üç yerə ayrıla bilər: 1) kalka yolu ilə dəyişilmiş adlar; 2) memorial adlar; 3) erməniləşdirilmiş adlar.

Kalka adlar. Dəyişdirilmiş kənd -adlarının bir hissəsi kalka adlardır. Yəni, ermənicə olan yeni ad qabaqkı adın mənasını verir. Bunlara aşağıdakı kənd adlarını göstərmək olar: Almalı (Əzizbəyov r-nu) – Xndzorut - «Almalıq»; Arazkənd (Razdan r-nu) – Arzakan - «Araz yeri»; Armudlu (Oktemberyan r-nu) - Tandzut - «Armudluq»; Hacasu (İcəvan R-nu) – Haçacur - «Haça çay» (Bu oykonimdə yalnız onun ikinci hissəsi «su» dəyişdirilərək əvəzinə «cür» - su, çay - sözü əlavə olunmuşdur.), Dərəçiçək (Razdan r-nu) - «Tsaxadzor» - «Çiçəkli dərə» (Erməni dilində «tsaxik» - gül, çiçək, dzor -dərə deməkdir). Qaradaş (İcəvan r-nu) - Sevkar «Qaradaş» (Erməni dilində sev - qara, kar - daş deməkdir), Qaraqala (Abovyan r-nu) – Sevaberd - «Qaraqala» (Erməni dilindəki sev - qara və berd - qala sözlərindəndir), Qırmızı (Talin r-nu) – Karmirovan - «Qırmızıkənd» (Erməni dilindəki karmir - qırmızı və avan - qəsəbə sözündəndir). Lələkənd (İcəvan r-nu) - Lələqyux -«Lələkənd» (Bu oykonimdə də yalnız Azərbaycan dilindəki kənd sözü erməni dilində qyux («kənd») sözü ilə əvəz edilmişdir). Aradzöyən (Ararat r-nu) – Erasx - «Araz» (Erməni dilində Araz çayı Erasx adlanır), Məlikkənd (Araqats r-nu) -Məlikqyux - «Məlikkənd» (Bu oykonimdə də Azərbaycan dilindəki kənd sözü erməni dilindəki qyux - kənd sözü ilə əvəz edilmişdir.), Ovandərə (Stepanavan r-nu) – Ovnadzor - «Ovan dərə» (Kəndin adı ermənilərdə şəxs adı olan Ovan və Azərbaycan dilindəki dərə sözündəndir. Son illərdə isə dərə sözü erməni dilindəki dzor - dərə sözü ilə əvəz olunmuşdur), «Dəlikdaş» (Martuni r-nu) – Tsakkar - «Dəlik daş» və i. a.

Memorial adlara misal olaraq aşağıdakı kəndləri misal göstərmək olar:

Əbilkənd (Masis r-nu), - Kalinin, Heydərbəy (Stepanavan r-nu) - Sverdlov, Başkalı (Artaşat r-nu) - Baqramyan, Bozyoxuş (Qukasyan r-nu) - Musaelyan, Hacı Nəzər (Axuryan r-nu) - Kamo, Qızılköç (Qukasyan r-nu) - Qukasyan, Cəliloğ lu (Amasiya r-nu) - Stepanavan, Qaraboya (Spitak r-nu) - Mikoyan, Qarakilsə (Abaran r-nu) - Kirovakan, Quylasar Nerkin (Artaşat r-nu) - Dmitrov, Qulusan (Talin r-nu) -Spandaryan, Məliklər (Sisyan r-nu) -Spandaryan; Molla Dursun (Eçmiədzin r-nu) - Şaumyan, Kəvər (Stepanəvan r-nu) - Kamo; Sadıbaqlı (Tumanyan r-nu) - Çkalov, Təmsirli (Abaran r-nu) - Mravyan, Şahab

(Abovyan r-nu) - Mayakovski, Şəhriyar-Mets (Oktemberyan r-nu) - Nalbandyan, Ellər (Eçmiədzin r-nu) - Abovyan, Yuva (Artaişt r-nu) - Şaumyan.

Dəyişdirilmiş adların üçüncü qrupuna erməni toponimləri ilə əvəz olunmuş yer adları daxildir. Bunlara aşağıdakı kəndlərin adlarını misal göstərmək olar: Evdalaqlı (Martuni rayonu) - Vaqayen, Evdələr (Abovyan r-nu) - Atsavin, «Ağ Həməzəli (Masis r-nu) – Marmaraşen - «Mərmər kənd», Ağbaş Nerkin - Arevşat.

Qədim adı Tüstülü olan bir kənd 1979-cu ildə ermənicə Lusaqunk adlandırılmışdır ki, bu da «İşıqlı kənd» deməkdir. Eyni sözü Aşağı Zağa kəndinin adı haqqında da demək olar. Kəndin yaxınlığında dərin zağalar olduğuna görə kənd Zağa adlanırdı. Lakin sonralar Zovaq adlandırılmışdır ki, bu da ermənicə Göllü mənasındadır. Çünki kəndin ərazisində balıq yetişdirilməsi üçün xırda göllər vardır.

ERMƏNİSTAN ƏRAZİSİNDƏ TÜRK MƏNŞƏLİ OYKONİMLƏRİN LÜĞƏTİ

AĞQALA - Kamo r-nu. Azərbaycan dilindəki ağ və qala sözlərindən ibarətdir. Qala ağ daşdan tikildiyinə görə belə adlanmışdır.

AQUDU - Sisyan rayonu. Mənası məlum deyil.

AQAQÇI - Talin rayonu. Mənası bilinmir.

AYARLI - Eçmiədzin rayonu. Antroponimik oykonim. Əyyarlı adlı nəslin adındandır.

AĞCAQIŞLAQ - Masis rayonu. Azərbaycan dilindəki ağca (ağımtıl) - və qışlaq sözlərindəndir.

AĞCAQALA - Eçmiədzin rayonu. Azərbaycan dilindəki ağca - ağımtıl və qala sözlərindəndir. Qala ağ daşdan tikildiyinə görə belə adlanmışdır.

AĞYOXUŞ - Vardenis rayonu. Ağ (kəndin ərazisində torpağın ağ rəngə çalmasını bildirir) və yoxuş sözlərindəndir.

AĞKİLSƏ - İcəvan rayonu. Ağ sözü kilsənin ağ daşdan tikilməsi ilə əlaqədardır, rəng bildirir.

AĞKİXLİ - İcəvan rayonu. Mənası məlum deyil.

AĞBULAQ - Krasnoselsk rayonu. Suyun içməli olduğunu bildirən ağ sözündən və bulaq terminindən ibarətdir.

ALAGÖZ - Ala və göz - gədiyin alçaq yeri sözlərindəndir. Ala - bu toponimdə orda-burda bitən kolluqları ifadə edir.

ALAVAR - Quhar rayonu. Ala və var «yer» sözlərindəndir.

ALAYAZ - Azərbaycan dilindəki «Ala» və qədim türk mənşəli yazı - «düzən» sözündəndir.

ARAQYUX - Nairi rayonu. Azərbaycan dilindəki ara - (aralıqda yerləşən mənasında) və erməni dilindəki qyux - kənd sözlərindəndir. «Arakənd» deməkdir.

AXUNDOV - Razdan rayonu. Memorial oykonim. Böyük Azərbaycan yazıçısı M. F. Axundovun adındadır.

AXTAÇI - Bir nəsil adıdır. Axtaçı adlı kəndlər Azərbaycanda da vardır.

AXTA NERKİN - Köhnə addır. Axta nəsil və nerkin ermənicə «aşağı» deməkdir.

BAYANDUR - Axuryan rayonu. Etnonimik oykonim. Oğuzların Bayandur tayfasının adındandır.

BAHARLI - Qafan rayonu. Etnotoponimdir. Türk mənşəli Baharlı tayfasının adındandır.

BAHADIR - Gorus rayonu. Antroponimik oykonim. Bahadır şəxs adıdır.

BAYTAR - Amasiya rayonu. Əslində bu kəndin adı Baydardır. Qoca kişilər də kəndin adını belə tələffüz edirlər. Baydar ehtimal ki, şəxs adıdır.

BAZARÇAY - Sisyan rayonu. Etnotoponimik oykonimdir. Bazar tayfasının adından və çay sözlərindən düzəlmişdir.

BƏRGÜŞAD - Oktemberyan rayonu. Etonimik oykonim. (Bərgüşad tayfasının adındandır. Mənbələrə görə qızılbaş tayfası olmuşdur!

BABACAN - Vardenis rayonu. Antroponimik oykonimdir. Babacan şəxs adıdır.

BAĞDADYOLUTAXT - Masis rayonu. Bağdad - şəhər, yol və taxt sözlərindən düzəlib.

BALIQLI - Amasiya r-nu. Hidronimik oykonim. «Balıqlı çay» mənasındadır.

BAYBURD - Artaşat r-nu. Etonimik oykonimdir. Qızılbaş tayfalarından biri olmuşdur.

BAYSIZ - Qalin r-nu. Lal oykonimdir. Mənası məlum deyildir. Ehtimal ki, bəy və inkar bildirən «siz» şəkilçisindən düzəlmişdir.

BƏNDİVAN - Amasiya r-nu. Xalq etimologiyasına görə bəndivan - suvarma kanalı mənasındadır. Keçmişdə suvarma işlərinə baxan şəxsə də bəndivançı deyilirmiş.

BUZOVDAG - Quqark r-nu. Oronimik oykonim. Kəndin yaxınlığında Buzovdağ adlı kiçik dağ vardır. Kəndin adı da «Buzovdağın dalında» mənasındadır.

BUTAKAN - Abaran r-nu. Lal oykonimdir. Mənası məlum deyil.

BAŞKƏND - Krasnoselsk r-nu. Azərbaycan dilindəki baş və kənd sözlərindəndir. Bu toponimdə baş - yuxarıda yerləşən mənasındadır.

VAQUDİ - Sisyan r-nu. Yarımsəffaf oykonim. Mənası bilinməyən Vaqu və fars dilindəki deh - kənd sözündəndir-

VERİN GÖDƏKLİ - Qafan r-nu. Erməni didindəki verin - yuxarı və gödəkli tayfasının adındandır. Gödəklər. Qazax tayfalarından biri olmuşdur.

VERİN KİLSƏ - Quqark r-nu. Hibrid oykonim. Erməni didindəki verin - yuxarı və kilsə sözündəndir.

VERİN KÖRPÜLÜ - Noyemberyan r-nu. Erməni dilindəki verin - yuxarı və körpülü tayfasının adındandır. Körpülü isə əslində körpəli etnonimindən təhrifdir.

VERİN ZEYVƏ - Eçmiədzin r-nu. Erməni dalindəki verin - yuxarı və ərəb dilindəki zeyvə sözündən düzəlmişdir. Zeyvə isə ərəb dilindəki zaviya sözündən olub ibadət yeri mənasındadır.

VERİN AKTA - Razdan r-nu. Yarımsəffaf oykonim. Ermoni dilindəki verin - yuxarı - və naməlum Akta sözündən düzəlmişdir.

VERİN KOLANILI - Eçmiədzin r-nu. Etonimik oykonim. Erməni dilindəki verin - (baş, yuxarı) sözünün və kolanı tayfasının adından düzəlmişdir.

VERİN ZAĞALI - Vardenis r-nu. Erməni dilindəki verin - yuxarı, baş və Azərbaycan dilindəki zağa-mağara sözündəndir.

VERİN XATUNARX – Eçmiədzin r-nu. Erməni dilindəki verin - yuxarı, baş və Xatunarx hidronimindən düzəlmişdir. Xatunarx isə qədim türk dillərindəki xatın -«çay» - və Azərbaycan dilindəki arx sözündən ibarətdir.

VERİN KİRATAQ - Qafan r-nu. H ibrid oykonim. Erməni dilindəki verin - baş, yuxarı və Kirataq sözündən ibarətdir. Qoçaların məlumatına görə Kirataq əslində Gülyataq sözünün təhrif olunmuş formasıdır ki, buda Azərbaycan dilindəki gül və yataq - qışda roten saxlanılan yer - sözlərindən düzəlmişdir.

VERİN ŞORCA - Vardenis r-nu. Hibrid oykonim. Erməni dilindəki verin - yuxarı və Şorca sözündən ibarət olub «şor yer» mənasındadır.

QAYABAŞ - Vardenis r-nu. Azərbaycan dilindəki qaya və baş sözlərindən düzəlmişdir. «Qayanın başındakı» mənasındadır.

QARAXAÇ - Ararat r-nu. Hibrid oykonim. Azərbaycan dilindəki qara və erməni dilindəki xaç sözlərindən düzəlmişdir. Xaç-kilsə mənasındadır.

QALASAR - Yexeqnadzor r-nu. Hibrid oykonim. Azərbaycan dilindəki tala və erməni dilindəki sar-baş, zirvə - sözlərindəndir. «Qalanın yuxarısı» mənasını verir.

QAZANÇI - Qukasyan r-nu. Etnonimik oykonim. Tədqiqatçılara görə türk mənşəli kazançı tayfasının adındandır.

QABAQLI - Yexeqnadzor r-nu. Qabaqlı nəsil adıdır.

QARAQAYA - Yexeqnadzor r-nu. Azərbaycan dilindəki torpaq mənasında qara və qaya sözlərindən düzəlmişdir.

QONÇALI - Amasiya r-nu. Qonçalı bir nəsil adıdır.

QARAMAN - Vardenis r-nu. Etnonimik oykonim. Qədim türk tayfalarından biri olmuş Qaraman tayfasının adındandır.

QARABULAQ - Amasiya r-nu. Hidronimik oykonim. Qara və bulaq sözlərindən düzəlmişdir. Qara - suyun rəngini bildirir.

QAMIŞLI - Oktemberyan r-nu. Fitonimik oykonim. Qamış bitən yer mənasındadır.

QARAİSA - Kalinin r-nu. Etnonimik oykonim. Qaraisa qədim türk tayfalarından birinin adıdır. XIII-XIV əsrlərdə Anadoluda yaşamışdır.

QARAKİLSƏ - Kalinin r-nu. Azərbaycan dilindəki qara və kilsə sözündəndir. Kilsənin daşlarının qara rəngə çalmasını bildirir.

QAZAX - Nairi r-nu. Etnonimik oykonimdir. Azərbaycanın Qazax zonasında yaşamış qazaxların adındandır.

QALAÇA - Noyemberyan r-nu. Qalaça dağın başında iri daşlardan çəkilmiş qədim hasar mənasındadır.

QARAQALA - Kalinin r-nu. Azərbaycan dilindəki qara və qala sözlərindən düzəlmişdir.

QARALAR - Ararat r-nu. Patronimik oykonim. Orada məskunlaşmış bir nəslin adındandır.

QARAQLUQ - Yexeqnadzor r-nu. Lal oykonim. Mənası məlum deyil.

QARAÇİMƏN - Qafan r-nu. Fitonimik oykonim. Azərbaycan dilindəki qara (ehtimal ki, şəxs adıdır) və çəmən sözündədir.

QANAÇUT - Artaşat r-nu. Lal oykonimdir. Mənası məlum deyildir.

QAFAN - Qafan r-nun mərkəzidir. Etnonimik oykonimdir. Qapan oykonimindən təhrifdir. Qapan isə peçeneklərin bir tayfasının adıdır.

QAÇAQAN - Tumanyan r-nu. Yarımşəffaf oykonimdir. Xalq etimologiyasına görə qoçaq və «an» şəkilçisindən düzəlmişdir. «Qoçaqlar» deməkdir.

QARAQIŞLAQ - Masis r-nu. Qara və qışlaq sözlərindədir.

QARAŞƏMB - Nairi r-nu. Hibrid oykonim. Azərbaycan dilindəki qara və erməni dilindəki şəmb - qamış bitən yer - sözlərindən düzəlmişdir.

QIZQALA - Kalinin r-nu. Kəndin yaxınlığındakı Qızqala adlanan bir qədim qalanın adındandır.

QUZUKƏND - Amasiya r-nu. Zoonimik oykonimdir, Keçmişdə həmin kənddə çoxlu quzu saxladıqlarına görə belə adlanmışdır.

QUNDAQSAZ - Araqats r-nu. Sənət bildirən oykonimdir. Keçmişdə bu kənddə tufəng üçün qundaq düzəldən ustalar yaşadığına görə belə adlanmışdır.

QOŞABULAQ - Vardenis r-nu. Fitonimik oykonim. Azərbaycan dilindəki qoşa - iki və bulaq sözlərindədir. Kəndin ərazisində həqiqətən yanaşı çıxan iki bulaq vardır

QURUBOĞAZ - Araqata r-nu. Hidronimik oykonimdir. Qurubogaz çayın qurumuş yerini bildirir.

QOVUŞUT - Yexeqnadzor r-nu. Hidronimik oykonimdir. İki çayın qovuşduğu yerin adıdır.

QIZILDAŞ - Kalinin r-nu. Qızıl (qırmızı mənasındadır) və daş (qaya mənasındadır) sözlərindədir. Oronimik oykonimdir.

QIZILGÜL - Yexeqnadzor r-nu. Fitonimik oykonim.

QOVUŞUT - Qafan r-nu. Hidronimik oykonimdir.

QIZILŞƏFƏQ - Kalinin r-nu. Son illərdə yaranmış yeni kənddir. Memorial oykonimdir.

QURSALI - Spitak r-nu. Lal oykonimdir. Güman etmək olar ki, nəsil adıdır. Əhali Qazax rayonundan gəlmədir. Yaşlı kişilərin verdiyi məlumata görə keçmişdə Qazax zonasına Qurumsalı adlı bir kənddən gəlmişlər. Sonra Qurumsalı təhrif olunaraq Qursalı formasına düşmüşdür.

QORÇULU - Razdan r-nu. Patronimik oykonimdir. Nəsil adıdır.

QURDBULAQ - Gorus r-nu. Etnonimik oykonim. Ehtimal ki, qurd etnonimindən və bulaq sözlərindən ibarətdir.

DAVUDBƏY - Qafan r-nu. Antroponimik oykonim. Davudbəy adlı bir şəxs kəndin əsasını qoymuşdur.

DƏMİRÇİ - Masis r-nu. Etnonimik oykonim. Dəmirçi tayfasının adındandır.

DƏRƏ - Vardenis r-nu. Oronimik oykonim. Azərbaycan dilindəki dəre sözüdür.

DƏMİRÇİLƏR - Kalinin r-nu. Etnonimik oykonim. Dəmirçi tayfasının adından və cəm bildirən «lər» şəkilçisindən ibarətdir.

DƏLİLƏR - Artaşat r-nu. Etnonimik oykonim. Qədim türk mənşəli tələ tayfasının adından və cəm bildirən «lər» şəkilçisindən düzəlmişdir.

DAŞKƏND - Vardenis r-nu. Oronimik. oykonim. Azərbaycan dilindəki daş və kənd sözlərindən ibarətdir. Kəndin əhalisi əvvəllər mağaralarda yaşadığı üçün kəndə bu ad verilmişdir.

DÜZKƏND - Amasiya r-nu. Oronimik oykonim. Azərbaycan dilindəki düz və kənd sözlərindən ibarətdir. Kəndin düzən yerdə yerləşməsinə bildirir.

DOSTLU - Noyemberyan r-nu. Patronimik oykonim. Əslində Dostuludur. Dostulu nəsil adıdır.

EVLİ - Kalinin r-nu. Azərbaycan dilində ev və mənsubiyyət bildirən – li – şəkilçisindən düzəlmişdir. Patronimik oykonimdir.

ELLƏR - Amasiya r-nu. Patronimik oykonim. El-tayfa sözüdür.

ƏZİZBƏYOY - Vardenis r-nu. Memorial oykonim. Bakı komissarı M. Əzizbəyovun adındadır.

ƏZİZLİ - Vardenis r-nu. Patronimik oykonim. Əzizli orada məskunlaşmış nəsil adıdır.

ƏLİDƏRƏ - Meqri r-nu. Antroponimik oykonim. Əli - şəxs adından və dəre - sözüdən düzəlmişdir.

ƏFŞAR - Ararat r-nu. Qədim türk tayfalarından biri olan Əfşar tayfasının adındandır.

İBİŞ - Amasiya r-nu. Antroponimik oykonim. İbiş – şəxs adından düzəlmişdir. Kəndin əsasını qoymuşdur.

İNƏKDAĞ - Vardenis r-nu. Zoonimik oykonim. İnekdağ - kəndin yaxınlığındakı dağın adıdır.

İLMƏZLİ - Kalinin r-nu. Patronimik oykonim. İlməzli orada məskunlaşmış nəsil adıdır.

İLLİ - Amasiya r-nu. Patronimik oykonim. Elli sözüdən təhrifdir. Bir nəsil adıdır.

YAYCI - Sevan r-nu. Etnonimik oykonim. Türk tayfalarından olan yaycı tayfasının adındandır.

YANIQ - Martuni r-nu. Natamam oykonimdir. Yanmış köhnə bir kəndin adındandır.

YANIXPƏYƏ - Krasnoselsk r-nu. Yanmış pəyə (tövlə) sözüdür. Yaylaq yeri olub.

YENGİCƏ - Ararat və Masis r-da iki kənddir. Təzəcə, yenicə yaranmış kənd mənəsidir.

YENİYOL - Amasiya r-nu. Sovet dövründə yaranmış kənddir.

YELPİN - Yexeqnadzor r-nu. Lal oykonim. Mənası məlum deyil.

ZARKƏND – Vardenis r-nu. Ehtimal ki, erməni dilindəki zor - dərə və Azərbaycan dilindəki kənd sözlərindən düzəlmişdir.

ZƏHMƏT - Masis r-nu. Memorial oykonimdir.

ZƏNGİLƏR - Masis r-nu. Etnonimik oykonim. Zəngi tayfasının adındandır.

KARVANSARAY - Ararat r-nu. Dəvə karvanı üçün tikilmiş dayanacaq, bina. Kəndin yerində əvvəlcə karvansaray olmuşdur.

KEFLİ - Qukasyan r-nu. Lal oykonim. Mənası məlum deyil.

KOŞ - Aştarak r-nu. Türk dillərindəki koş - köç düşən yer - sözündəndir.

KƏNKAN - Abovyan r-nu. Kənkən keçmişdə quyu qazan adama deyilirdi.

KÖMÜR - Əzizbəyov r-nu. Oronimik oykonimdir. Qədim türk dillərində kömür - dağın zirvəsində çuxur yer deməkdir.

KƏSƏMƏN - Vardenis r-nu. Etnonimik oykonim. Kəsəmən qazaxların bir tayfasının adı olmuşdur.

KOŞKOTAN - Noyemberyan r-nu. Türk dillərindəki koş - köç yeri və kutan – gecə qoyun və mal-qaram salmaq üçün yer -sözlərindəndir.

KİRS - Qafan r-nu. Lal oykonimdir. Kirs bir dağ adıdır. Kənd də həmin dağın adındandır.

KİRƏKƏK - Eçmiədzin r-nu. Lal oykonim. Mənası aydın deyil.

KORBULAQ - Ararat r-nu. Azərbaycan dilindəki kor və bulaq sözlərindəndir. Kor - burada gözü görünməyən mənasındadır.

KÜLƏKƏRƏK - Stepanavan r-nu. Lal oykonim. Mənası məlum deyil.

GƏDİKBƏNG - Yexeqnadzor r-nu. Oronimik oykonimdir. Azərbaycan dilindəki gədik - dağ belində batıq yer və erməni dilindəki vəng - kilsə sözündəndir. Kəndin yaxınlığında qədim kilsə vardır.

GÖZƏLDƏRƏ - Quqark r-nu. Oronimik oykonim. Gözəl və dərə sözlərindəndir.

GƏRGƏR - Stepanavan r-nu. Etnonimik oykonimdir. Hələ eramızın əvvəllərində Albaniyada yaşamış Qarqar adlı tayfanın adındandır.

GORAN - Spitak r-nu. Etnotoponimik oykonimdir. Goran tayfasının adındandır.

GÖLLÜ - Amasiya r-nu. Hidronimik oykonim. Kəndin ərazisindəki bir neçə kiçik gölün adındandır.

GÜLLÜCƏ - Abovyan r-nu. Fitonimik oykonim. Gül bol olan yer mənasındadır.

GÜLÜSTAN - Əzizbəyov r-nu. Hibrid oykonim. Azərbaycan dilindəki gül və fars dilindəki stan - yer, ərazi sözündəndir.

GÜLLÜBULAQ - Amasiya r-nu. Gül sözündən, lü şəkilçisindən və bulaq gəlməsindən əmələ gəlmişdir.

GÖYSU - Vardenis r-nu. Hidronimik oykonim. Oradan axan çayın suyunun göylüyünü bildirir.

GÖLKƏND - Krasnoselsk r-nu. Hidronimik oykonim. Kəndin ərazisində kiçik göllərin olması ilə əlaqədardır..

GÜLLÜCƏ - Amasiya r-nu. Fitonimik oykonim.

GÜLLÜYATAQ - Amasiya r-nu. Fitonimik oykonimdir. Güllü və yataq (keçmişdə qışlaqda qoyun saxlanılan yer) sözlərindən ibarətdir.

GÜLLÜDÜZ - Yexeqnadzor r-nu. Oronimik oykonimdir. Düzənliyin güllü, çiçəkli olmasına görə adlanmışdır.

GÜNEY - Vardenis r-nu. Güney - dağın gün çox düşən tərəfi deməkdir.

GÜNƏŞLİ - Vardenis r-nu. Patronimik oykonimdir. Günəşli orada məskunlaşmış bir nəslin adıdır.

GÜMÜŞ - Razdan r-nu. Yaxında gümüş çıxarılan mədən var.

NƏRİMANLI - Vardenis r-nu. Memorial oykonim. İnqilabçı və dövlət xadimi Nəriman Nərimanovun adıdır.

NERKİN KİLSƏ - Quqark r-nu. Hibrid oykonim. Erməni dilindəki nerkin «aşağı» və Azərbaycan dilindəki kilsə - sözlərindəndir.

NERKİN GÖBƏKLİ - Qafan r-nu. Hibrid oykonimdir. Erməni dilindəki nerkin və Göbəkli etnonimindən düzəlmişdir. Göbəkli orda məskunlaşmış bir nəslin adıdır.

NERKİN ZEYVƏ - Eçmiədzin r-nu. Hibrid oykonim. Erməni dilindəki nerkin -aşağı və zeyvə sözlərindəndir. Ərəb dilində zeyvə - ibadət yeri mənasındadır.

NERKİN ŞORCA - Vardenis r-nu. Hibrid oykonim. Erməni dilindəki nerkin -aşağı və Azərbaycanca şorca sözündəndir. Şorca - şoran yer mənasındadır.

NERKİN KİRATAQ - Qafan r-nu. Hibrid oykonim. Erməni dilindəki nerkin -aşağı və Gilyataq sözünün təhrif olunmuş formasıdır.

NERKİN GÖDƏKLİ - Qafan r-nu. Hibrid oykonim. Erməni dilindəki nerkin -aşağı və Gödəkli etnonimindən düzəlmişdir. Gödəkli qazax tayfalarından birinin adıdır.

NƏCİRLİ - Masis r-nu. Patronimik oykonim. Nəcirli orda məskunlaşmış nəsil adıdır.

NERKİN NƏCİRLİ - Masis r-nu. Hibrid oykonim. Erməni dilindəki nergin -aşağı və nəsil adı bildirən Nəcirli etnonimindən ibarətdir.

NERKİN XATUNARX - Eçmiədzin r-nu. Hidronimik oykonim. Erməni dilindəki nerkin -aşağı və Xatunarx hidronimindən düzəlmişdir.

NÜVƏDİ - Meqri r-nu. fars dilindəki nü - təzə, vədi - kənd sözlərindən ibarətdir.

MAĞARACIQ - Amasiya r-nu. Mağara və kiçildici cıq - şəkilçisindən ibarətdir.

MALDAŞ - Gorus r-nu. Azərbaycan didindəki mal və daş (qaya mənasında) sözlərindən düzəlmişdir. Keçmişdə yaylağın adı olmuş, sonra kənd yaranmışdır.

MARALZƏMİ - Meqri r-nu. Zoonimik oykonimdir. Azərbaycan dilindəki maral və fars dilindəki zəmi - yer, ərazi - sözlərindəndir. Keçmişə burada dağ maralı olurmuş.

METS AYRUM - Tumanyan r-nu. Hibrid etnotoponimdir. Erməni dilindəki mets - kiçik və Ayrum etnonimindən ibarətdir. Ayrum Azərbaycan tayfalarından birinin adı olmuşdur.

METS MƏZRƏ - Vardenis r-nu. Erməni dilindəki mets - kiçik və məzrə sözündən düzəlmişdir. Fars dilində məzrə - əkin əkilən yer mənasındadır.

MEHMANDAR - Masis r-nu. Antroponimik oykonimdir. Mehmandar şəxs adındandır.

MUĞAN - Eçmiədzin r-nu. Azərbaycanın Muğan düzündən getmiş ailələrin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır.

MUQAN - Artaşat r-nu. Azərbaycanın Muğan düzündən getmiş ailələr tərəfindən salınıb. Gətirilmə oykonim.

MUXAN - Kamo r-nu. Lal oykonim. Ehtimal ki, Muğan sözünün təhrif olunmuş şəklidir.

MÜSƏLLAM - Qafan r-nu. Lal oykonim. Mənası məlum deyil. Ehtimal ki, şəxs adıdır.

MOLLAQIŞLAQ - Quqark r-nu. Molda (dini rütbə) və qışlaq sözlərindəndir.

LƏNCƏR - Ararat r-nu. Lal oykonimdir. Mənası aydın deyildir.

OXÇOQLU - Amasiya r-nu. Etnonimik oykonimdir. Əslində Oxçı adlı tayfanın adından və oğlu (övladı mənasında) sözündən düzəldilmişdir.

PİRLİ - Qafan r-nu. Kəndin adı pir (müqəddəs yer) sözündən və li - şəkilçisindən ibarətdir. Kəndin ərazisində pirlər var.

POKR AYRUM - Tumanyan r-nu. Erməni dilindəki pokr - böyük və Ayrum etnonimindən əmələ gəlmişdir. Ayrum tayfasının məskunlaşdığı kəndlərdən biridir.

RƏHİMABAD - Masis r-nu. Antroponimik oykonim. Rəhim şəxs adından və fars dilindəki abad (kənd) sözlərindəndir.

RƏNCBƏR - Masis r-nu. Rəncbər - cütcü, əkinçi deməkdir. Keçmişdə bəy üçün cüt əkənə rəncbər deyilirdi.

SABUNÇU - Artaşat r-nu. Etnonimik oykonim. Tədqiqatçılara görə Sabunçu türk tayfasının adındandır.

SALLI - Yexeqnadzor r-nu. Patronimik oykonimdir. Sallı orada məskunlaşmış nəsil adıdır.

SALAH - İcəvan r-nu. Antroponimik oykonim. Salah şəxs adından düzəlmişdir.

SARIQYUQ - İcəvan r-nu. Hibrid oykonim. Azərbaycan dilindəki sarı və erməni dilindəki qyuq - kənd sözlərindən düzəlmişdir.

SARIYAQUB - Vardenis r-nu. Antroponimik oykonim. Sarı Yaqub – şəxs adıdır.

SALUT - Qukasyan r-nu. Lal oykonimdir. Mənası aydın deyildir.

SARAL - Spitak r-nu. Etnotoponimik oykonimdir. Saral tayfa adıdır.

SƏNGƏR - Araqats r-nu. Oronimik oykonim. Türk dillərindəki səngər - dağ burnu sözüdür.

SARATAK - Artik r-nu. Oronimik oykonim. Azərbaycan dilindəki sarı və qədim türk dillərindəki taq (dağ) sözlərindən düzəlmişdir. «Sarı dağ» deməkdir.

SIZNAK - Qafan r-nu. Mənası su sızılan yer deməkdir.

SARICALAR - Masis r-nu. Etnonimik oykonim. Sarıcalar - orada məskunlaşmış bir nəslin adıdır.

SARVANLAR - Masis r-nu. Məşğuliyyət bildirir. Bu kəndin əhalisi keçmişdə dövəçiliklə məşğul olmuşlar. Qonşu kəndlər üçün yük aparıb gətirmişlər.

SUBATAN - Vardenis r-nu. Su və batan sözlərindən alınıb.

SARIXAN - Kamo r-nu. Etnonimik oykonimdir. XIII-XIV əsrlərdə Anadoluda yaşamış bir türkdilli tayfanın adıdır.

SOYUQBULAQ - Kalinin r-nu. Hidronimik oykonimdir. Suyu sərin olan bulağın adıdır.

SOFULU - Sisyan r-nu. Etnonimik oykonim. Kəngərlilərin Sofulu tayfasının adıdır.

ÖKSÜZ - Amasiya r-nu. Lal oykonimdir. Mənası aydın deyildir. Qocaların dediyinə görə əhalisi Türkiyənin Qars əyalətindəki Öksüz kəndindən gəlib məskunlaşmışdır. Ehtimal ki, miqrasiya oykonimdir.

URUT - Stepanavan r-nu. Etnonimik oykonim. Monqolların işğallarında iştirak etmiş tayfalardan birinin adıdır.

UCAN - Aştarak r-nu. Oğuz-Səlcuqlar bir yeri işğal etdikdən sonra möhkəmləndirilmiş məntəqələr düzəldirdilər ki, buna uc deyirdilər. Ehtimal ki, uc və an şəkilçisindən ibarətdir.

PALIDLI - Tumanyan r-nu. Fitonimik oykonimdir. Palıd ağacı meşəsinin bolluğu ilə əlaqədardır.

POKR AYRUM - Tumanyan r-nu. Hibrid oykonim. Erməni dilindəki pokr -böyük, baş və Ayrum etnonimindən ibarətdir.

POKR MƏZRƏ - Vardenis r-nu. Hibrid oykonim. Erməni dilindəki pokr - böyük və fars dilindəki məzrə sözüdür.

POKR SARIYAR - Qukasyan r-nu. Oronimik oykonimdir. Sarıyar Azərbaycan dilindəki sarı və türk dillərindəki yar - qaya, sıldırım sözlərindədir.

POLAD - İcəvan r-nu. Antroponimik oykonim. Polad şəxs adıdır.

TALA - İcəvan r-nu. Oroqrafik oykonim. Azərbaycan dilindəki tala - meşə içərisində «açıq yer sözündəndir.

TAPANLI - Spitak r-nu. Patronimik oykonim. Tapanlı orada məskunlaşmış bir nəslin adıdır.

TƏZƏKQYUQ - Martuni r-nu. Hibrid oykonim. Azərbaycan dilindəki təzə və erməni dilindəki qyuq - kənd, sözlərindəndir. Təzəkənd mənasındadır.

TƏPƏKÖY - Amasiya r-nu. Oronimik oykonim. Azərbaycan dilindəki təpə və türk dillərindəki göy - kənd sözlərindəndir.

TƏKNƏLİ - Qukasyan r-nu. Etnonimik oykonim. Qocaların məlumatına görə keçmişdə Təknəli Otaqçı adlı bir kiçik tayfa olub. Bu kənd də həmin tayfanın məskunlaşması nəticəsində düzəlmişdir.

TOXLUCA - Krasnoselsk r-nu. Lal oykonim. Mənası məlum deyil.

TÜSKÜLÜ - Vardenis r-nu. Lal oykonim. Mənası məlum deyil. Şimal ki, nəsil adıdır.

TƏKƏRLİ - Razdan r-nu. Mənası aydın deyil. Güman ki, dükər tayfasının adıdır.

TOVUZ - Şəmsədil r-nu. Miqrasion oykonimidir. Ehtimal ki, Azərbaycanın Tovuz mahalından keçmişdə getmiş ailələr tərəfindən yaranmışdır.

ÇAYBASAR - Amasiya r-nu. hidronimik oykonim. Azərbaycan dilindəki çay və basar (hövzə) sözlərindən ibarətdir.

ÇAYKƏND - Krasnoselsk r-nu. Hidronimik oykonim. Çayın üstündə yerləşdiyinə görə belə adlanmışdır.

ÇAYKƏND - Qafan r-nu. Hidronimik oykonim. Çayın üzərində yerləşdiyinə görə belə adlanmışdır.

ÇAXMAQ - Amasiya r-nu. Etnonimik oykonim. Türk mənşəli Çakmak tayfasının adıdır.

ÇAXIRLI - Vardenis r-nu. Etnonimik oykonim. Qazax elinin Çaxarlı tayfasının adıdır.

ÇOBANMAZ - Araqats r-nu. Bu kəndin əsl adı qocaların verdiyi məlumata görə Çoban-Kərəkməz olub, sonra təhrif olunaraq Çobanmaz şəklinə düşmüşdür. Antroponimik oykonimdir.

ÇƏPNİ - Qafan r-nu. Etnonimik oykonim. Səlcuq-oğuzların Çəpni tayfasının adıdır.

ÇİÇƏKLİ - Vardenis r-nu. Fitonimik oykonim. Çiçək bol olan yerin adıdır. Yaylaq yeri olub.

ÇİVİNLİ - Amasiya r-nu. Kəndin əhalisi bal arısına çivin deyirlər. Ona görə bal arısı saxlayanlar deməkdir.

ÇİNÇİN - Şəmsədil r-nu. Lal oykonim. Mənası məlum deyil.

ÇİNAR - Şəmsədil r-nu. Fitonimik oykonim. Çinar ağasının bol olduğu yerdə.

ÇİBUXLU - Krasnoselsk r-nu. Lal oykonim. Mənası məlum deyildir. Nəsil adı olması güman olunur.

ÇUBUXÇU - Oktemberyan r-nu. Çubux sözündən və çu şəkilçisindən ibarətdir.

CAMIŞLI - Araqats r-nu. Camış saxlayanlar mənasındadır. Zoonomik oykonimdir.

CARCARİS - Aratats r-nu, Lal oykonim. Mənası məlum deyil. Rəvayətə görə Carcaris erməni dilindəki Qriqoris sözündəndir.

COĞAZ – İcəvan r-nu. Lal oykonim. Mənası məlum deyil.

CİL - Əzizbəyov r-nu. Yerli əhalinin dilində cil - xırda kolluq mənasındadır.

COMƏRDLİ - Sisyan r-nu. Patronimik oykonim. Comərdli nəsil adıdır.

XALİSƏ - Ararat r-nu. Xalisə keçmişdə bəylərə dövlət tərəfindən bağışlanan mülk mənasında işlənmişdir.

XARATLI - Masis r-nu. Lal oykonim. Mənası məlum deyil. Ehtimal ki, peşə ilə əlaqədardır. Xarratlı (dülgər) - sözündən təhrif ola bilər.

XƏLƏC - Qafan r-nu. Etnonimik oykonim. Səlcuq oğuzlarının Xələc tayfasının adındandır.

HACİBAQ - Qafan r-nu. Antroponimik oykonim. Hacı (şəxs adı) və baq sözlərindən düzəlmişdir.

HEYDƏRLİ - Quqark r-nu. Patronimik oykonim. Heydərlı orada məskunlaşmış nəsil adıdır.

HƏMZƏÇİMƏN - Kəndin əsl adı Həməzəcəməndir. Həməzə (şəxs adı) və çəmən - sözlərindən düzəlmişdir.

FANTAN - Razdan r-nu. Hidronimik oykonimdir. Keçmiş adı Qurufantandır.

ŞAĞALI - Quqark r-nu. Lal oykonim. Mənası məlum deyil.

ŞAHNAZAR - Kalinin r-nu. Antroponimik oykonimdir. Şahnazar kəndin əsasını qoymuş şəxs adıdır.

ŞABADİN - Qafan r-nu. Antroponimik oykonim. Şahbəddin şəxs adındandır.

ŞƏKİ - Sisyan r-nu. Etnonimik oykonimdir. Tədqiqatçılara görə saka adlı qədim bir tayfanın adındandır.

ŞƏMŞƏDİL - Şəmşədil inzibati rayonunun mərkəzidir. XV əsrdə Qızılbaş tayfalarından biri olmuş Zülqədər tayfasının Şəmşədinli tirəsinin adındandır.

ŞƏFƏQ - Vardenis r-nu. Memorial oykonimdir.

ŞİŞQAYA - Vardenis r-nu. Oronimik oykonimdir. Şiş və qaya sözlərindən düzəlmişdir.

SORLU - Masis r-nu. Torpağın şoran olmasını bildirir.

ŞURAABAD - Amasiya r-nu. Son illərdə yaranmış təsəbədir. Memorial oykonimdir.

ŞİDLİ - Ararat r-nu. Lal oykonim. Mənası məlum deyil. Xalq etimologiyasına görə şəhidli sözüdür.

ŞİRAZLI - Ararat r-nu. Gətirilmə oykonim. Şiraz İranın əyalətlərindən birinin adıdır. Oradan gəlmiş ailələr tərəfindən əsas qoyulmuşdur.

ŞORCA - Krasnoselsk r-nu. Oradakı yerin şoran olduğunu bildirir.

SOVET HAKİMİYYƏTİ İLLƏRİNDƏ DƏYİŞDİRİLMİŞ OYKONİMLƏRİN LÜĞƏTİ

AĞ HƏMZƏLİ - Masis r-nu. Antroponimik oykonim. Kənddən toplanılan məlumata görə Ağqışlaq adlı yerdə Həməzəli kəndi salındığına görə Ağ Həməzəli (qışlaq sözü düşmüşdür) adlanmışdır.

AĞBAŞ VERİN - Artaşat r-nu. Hibrid oykonim. Azərbaycan dilindəki Ağbaş və erməni dilindəki verin - yuxarı sözüdüdüdür.

AĞBAŞ NERKİN - Artaşat r-nu. Hibrid oykonim. Azərbaycan dilindəki Ağbaş və erməni dilindəki nerkin - aşağı sözüdüdüdür.

AĞBULAQ - Spitak r-nu. Hidronimik oykonim. Kəndin ərazisində bulaq var.

AQDAN VERİN - İcəvan r-nu. Hibrid oykonim. Naməlum Aqdan və erməni dilindəki verin - yuxarı sözüdüdüdür.

AĞCAQALA VERİN - Talin r-nu. Hibrid oykonim. Azərbaycan dilindəki Ağcaqala və erməni dilindəki verin - yuxarı sözüdüdüdür. Ağcaqala - ağımtıl daşdan tikilmiş qala deməkdir.

AĞCAQALA NERKİN - Talin r-nu. Hibrid oykonim. Azərbaycan dilindəki Ağcaqala və erməni dilindəki nerkin - aşağı sözüdüdüdür.

AĞCAARX - Oktemberyan r-nu. Hidronimik oykonim. Ağca - ağımtıl və arx sözlərindən düzəlmişdir. Ağca - torpağın bozluğunu əks etdirir.

AĞZİBİR - Kamo r-nu. Oroqrofik oykonim. Ağzibir - dərısqal yer, tək bir çıxacağı olan yer mənasındadır.

AQİN - Kamo r-nu. Lal oykonim. Mənası aydın deyildir.

ATAMXAN - Martuni r-nu. Antroponimik orkonim. Atamxan şəxs adından düzəlmişdir.

ADYAMAN - Talin r-nu. Təhrif olunmuşdur. Kəndin əsl adı Adıdaman. olmuşdur. Şəxs adıdır.

ADYAMAN VERİN - Martuni r-nu. Hibrid oykonim. Azərbaycan dilindəki Adııman şəxs adından və erməni dilindəki verin - yuxarı sözüdüdüdür.

ADYAMAN NERKİN - Martuni r-nu. Hibrid oykonim. Azərbaycan dilindəki Adııman şəxs adından və erməni dilindəki verin - yuxarı sözüdüdüdür.

AYAZLI - Artaşat r-nu. Patronimik oykonim. Ayazlı orada ilk dəfə məskunlaşmış nəsil adıdır.

AYLANLI VERİN - Eçmiədzin r-nu. Hibrid oykonim. Aylanlı nəsil adından və erməni dilindəki verin - yuxarı sözüdüdüdür.

AYLANLI NERKİN - Eçmiədzin r-nu. Hibrid oykonim. Aylanlı nəslinin adından və erməni dilindəki nerkin - aşağı sözlərindən düzəlmişdir.

AYNALI - Talin r-nu. Patronimik oykonim. Aynalı orada ilk dəfə məskunlaşmış nəsil adıdır.

AYRUM - Noyemberyan r-nu. Etnonimik oykonim. Azərbaycanın ayrum tayfasının adındadır.

ALAGÖZ - Talin r-nu. Oronimik oykonim. Azərbaycan dilindəki ala və göz – gədiyın alçaq yeri - sözlərindəndir.

ALMALI - Əzizbəyov r-nu. Fitonimik oykonim. Alma ağacının bolluğu ilə əlaqədar yaranıb.

ALÇALI NERKİN - Martuni r-nu. Hibrid oykonim. Azərbaycan dilindəki Alçalı və erməni dilindəki nerkin - aşağı sözündəndir.

HAMAMLI - Spitak r-nu. Lal oykonim.

DARĞALI - Artaşat r-nu. Azərbaycan dilindəki darğa - keçmişdə kənddə vergi yığan və mənsubiyyət bildirən «lı» şəkilçisindən ibarətdir.

ARAZDÖYƏN - Ararat r-nu. Hidronimik oykonim. Arazdöyən - Arazın sahilı mənasındadır. Kənd həqiqətən Araz çayının sahilindədir.

ARALIQ - Axuryan r-nu. Aralıq «iki kənd arasında yerləşən» mənasındadır. Keçmişdə Kolanı - Aralı adlanmışdır.

ARZAKƏND - Razdan r-nu. Ehtimal ki, Arzukənd oykonimindən təhrifdir. Arzu - şəxs adından və kənd sözlərindən ibarətdir.

ARIQVƏLİ - Axuryan r-nu. Antroponimik oykonim. Arıqvəli şəxs adıdır və kəndin əsasını qoymuşdur.

ARIQVƏLİ METS - Artik r-nu. Antroponimik oykonim. Arıqvəli şəxs adından və mets - böyük sözlərindəndir.

ARIQVƏLİ POKR - Artik r-nu. Antroponimik oykonim. Arıqvəli şəxs adından və pokr - kiçik sözündəndir.

ARMUDLU - Artik r-nu. Fitonimik oykonim. Armud ağacının bolluğu ilə əlaqədar yaranıb.

ARMUDLU - Oktemberyan r-nu. Fitonimik oykonim.

ARPA - Yexenadzor r-nu. Hidronimik oykonim. Arpa çayının kənarında yerləşdiyinə görə belə adlanmışdır.

ARPAÇAY - Axuryan r-nu. Hidronimik oykonim. Arpaçay kənarında yerləşdiyinə görə belə adlanmışdır.

AĞKƏND - Yexeqnadzor r-nu. Azərbaycan dilindəki ağ və kənd sözlərindəndir.

AĞKİLSƏ - Axuryan r-nu. Azərbaycan dilindəki ağ və kilsə sözlərindəndir. Kilsə ağ daşdan tikildiyinə görə belə adlanmışdır.

AĞKİLSƏ - Vardenis r-nu. Azərbaycan dilindəki ağ və kilsə sözlərindən ibarətdir. Kilsənin ağ daşdan tikildiyini göstərir.

AXTA NERKİN - Aştarak r-nu. Azərbaycan dilindəki quru sözündən və erməni dilindəki nerkin - aşağı sözündəndir.

BABAKİŞİ - Abaran r-nu. Antroponimik oykonim. Babakişi şəxs adından əmələ gəlmişdir.

BABAKİŞİ - Razdan r-nu. Antroponimik oykonim. Babakişi şəxs adından əmələ gəlmişdir.

Baburlu - Ani r-nu. Patronimik oykonim. Baburlu orada ilk dəfə məskunlaşmış nəsil adıdır.

BAZARCIQ - Abaran r-nu. Etnonimik oykonim. Bazar etnonimindən və kiçildici cıq - şəkilçisindən ibarətdir.

BACIOĞLU - Axuryan r-nu. Antroponimik oykonim. Bacioğlu şəxs adıdır.

BAZARXANA - Ani r-nu. Etnonimik oykonim. Bazar tayfasının adından və fars dilindəki xana - ev, tikinti, bina sözlərindən düzəlmişdir.

BALAKƏND - Noyemberyan r-nu. Azərbaycan dilindəki bala (kiçik mənasında) və kənd sözlərindən ibarətdir.

BARANI - Noyemberyan r-nu. Etnonimik. oykonim. Qaraqoyunluların barani tayfasının adıdır.

BASARKEÇƏR - Vardenis r-nu. Etnonimik oykonim. Bazar - köçər tayfalarının adlarından düzəlmişdir.

BAQÇALAR - Oktemberyan r-nu. Fitonimik oykonim. Azərbaycan dilindəki bağça və cəm bildirən - lar şəkilçisindən ibarətdir.

BAŞQYUX - Abovyan r-nu. Hibrid oykonim. Azərbaycan dilindəki baş və erməni dilində qyux - kənd sözlərindən düzəlmişdir.

BAŞQYUX - Artik r-nu. Hibrid oykonim. Azərbaycan dilindəki baş və erməni dilindəki qyux - kənd sözlərindən ibarətdir.

BƏŞKƏND - Yeqeqnadzor r-nu. Azərbaycan dilindəki baş və kənd sözlərindən düzəlmişdir.

BƏŞKƏND - Kamo r-nu. Azərbaycan dilindəki baş və kənd sözlərindən düzəlmişdir.

BƏŞNALI - Artaşat r-nu. Lal oykonim. Ehtimal ki, Başnalı şəxs adıdır.

BAYANDUR - Gorus r-nu. Etnonimik oykonim. Səlcuq oğuzlarının Bayandur tayfasının adıdır.

BECAZLI - Artaşat r-nu. Lal oykonim. Mənası məlum deyildir.

BƏYKƏND - Ararat r-nu. Azərbaycan dilindəki bəy (titul) və kənd sözlərindən düzəlmişdir. Keçmişdə bu kənd bəyə mənsub olmuşdur.

BİRƏLİ - Ararat r-nu. Pirləli sözünün təhrif olunmuş formasıdır. Pirləli şəxs adıdır.

BİTLİCƏ - Artaşat r-nu. Lal oykonim. Güman ki, nəsil adıdır.

BOQAZKƏSƏN - Ani r-nu. Bu kəndin nə üçün belə adlanması məlum deyil.

BOQUTLU - Talin r-nu. Patronimik oykonim. Boqutlu orada məskunlaşmış nəslin adıdır.

BOZDOĞAN - Ani r-nu. Etnonimik oykonim. Bozdoğan bir tayfa adıdır. Hazırda Bozdoğan tayfası Türkiyə ərazisində yaşayır.

BOZYOXUŞ - Qukasyan r-nu. Oronimik oykonim. Azərbaycan dilindəki boz və yoxuş sözlərindən ibarətdir.

BULAQLI - Masis r-nu. hidronimik oykonim.

VƏLİAĞALI - Martuni r-nu. Patronimik oykonim. Vəliəğalı ilk dəfə həmin kənddə məskunlaşmış nəslin adıdır.

VƏRMƏZİYAR - Eçmiədzin r-nu. Belə kənd Naxçıvanda da vardır. Bir nöqtəyi-nəzərə görə İran dillərindəki varqala və şəxs adı bildirən məzyar sözlərindən ibarətdir.

QAMIŞQUT - Quqark r-nu. Fitonimik oykonim. Azərbaycan dilindəki qamış və mənası məlum olmayan qut sözündəndir.

QANLICA VERİN - Axuryan r-nu. Hibrid oykonim. Azərbaycan dilindəki Qanlıca və erməni dilindəki verin - yuxarı sözündəndir. Qanlıca «qan tökülmüş», «dava olan yer» sözündəndir.

QANLICA NERKİN - Axuryan r-nu. Hibrid oykonim. Azərbaycan dilindəki Qanlıca və erməni dilindəki nerkin - aşağı sözündəndir.

QARABAĞLAR NERKİN - Ararat r-nu. Hibrid oykonim. Qarabağlar Kəngərli tayfasının tirələrindən biridir.

QARABOYA - Spitak r-nu. Azərbaycan dilindəki qara və boya sözlərindən ibarətdir.

QARABULAQ - Abaran r-nu. Hidronimik oykonim. Azərbaycan dilindəki tara və bulaq sözlərindən ibarətdir. Bu oykonimdə qara suyun içməyə yararlı olmadığını ifadə edir.

QARADAŞ - İcəvan r-nu. Oronimik oykonim. Azərbaycan dilindəki qara və daş sözlərindəndir. Daş bu oykonimdə qaya mənasındadır.

QARACORAN - Nairi r-nu. Lal oykonim. Oykonimin ikinci hissəsinin - Coran sözünün mənası məlum deyildir. Güman ki, təhrif olunmuş sözdür.

QARAQALA - Abovyan r-nu. Azərbaycan dilindəki qara və qala sözlərindən ibarətdir.

QARAKİLSƏ - Abaran r-nu. Azərbaycan dilindəki qara və kilsə sözlərindən düzəlmişdir.

QARAKİLSƏ METS - Abaran r-nu. Azərbaycan dilindəki Qarakilsə və erməni dilindəki mets - baş, yuxarı sözlərindən düzəlmişdir.

QARAKİLSƏ POKR - Axuryan r-nu. Azərbaycan dilindəki Qarakilsə və ermənicə pokr – kiçik - sözlərindən düzəlmişdir.

QARAKİLSƏ TURKİ - Axuryan r-nu. Azərbaycan dilindəki Qarakilsə və türk etnonimindən ibarətdir. Kəndin əhalisinin Azərbaycanlılardan ibarət olmasına görə belə adlanıb.

QARAQOYMAZ VERİN - Talin r-nu. Hibrid oykonim. Qara Qoymaz şəxs adıdır. Verin erməni dilində yuxarı deməkdir.

QARAQOYMAZ NERKİN - Vardenis r-nu. Hibrid oykonim. Qara Qoymaz şəxs adıdır. Nerkin ermənicə aşağı deməkdir. Qaraqoymaz Verin kəndindən çıxmış ailələr tərəfindən yaranmışdır.

QARAQULA - Talin r-nu. Lal oykonim. Qaraqula sözünün mənası məlum deyil. Güman ki, təhrif olunmuş sözdür.

QARAL - Spitak r-nu. Qaralı etnonimindən təhrifdir. Qaralı orada məskunlaşmış nəsil adıdır.

QARAMƏMMƏD - Amasiya r-nu. Antroponimik oykonim. Qaraməmməd şəxs adından əmələ gəlmişdir.

QARANLIQ — Abaran r-nu. Lal oykonim. Ehtimal ki, təhrif olunmuş oykonimdir.

QARĞABAZAR — Eçmiədzin r-nu. Etnonimik oykonim. Türk mənşəli Qarqa və bazar (alver yeri) sözlərindəndir.

QARABURUN — Talin r-nu. Oronimik oykonim Azərbaycan dilindəki qara və burun (dar burnu) coğrafi terminlərindən düzəlmişdir.

QARXUN VERİN — Eçmiədzin r-nu. Etnonimik oykonim. Oğuzların Karkın tayfasının adından və erməni dilindəki verin - yuxarı sözündən düzəlmişdir.

QARXUN NERKİN — Eçmiədzin r-nu. Etnonimik oykonim. Oğuzların Karkın tayfasının adından və erməni dilindəki nerkin aşağı sözündən düzəlmişdir.

QAÇAQAN - Spitak r-nu. Yerli əhalinin dediyinə görə Qoçaqan sözündən təhrifdir ki, bu da qoçaq və an şəkilçisindən ibarətdir.

QAŞQA - Ararat r-nu. Qaşqa - ala mənasındadır. Uzaqdan baxdıqda kəndin yerləşdiyi dağlıq ərazi ala görünür.

QIZILÖRƏN - Spitak r-nu. Azərbaycan dilində qızıl (qırmızı mənasında) və örən «xaraba» sözlərindəndir. Yerli əhalinin dilində bəzən bu söz örənə - formasında da işlənir. Kəndin yaxınlığında uçurulmuş, qızıl (qırmızı) kərpicdən tikilmiş qala xarabalıqları vardır.

QIZILKİLSƏ - Qukasyan r-nu. Azərbaycan dilindəki qırmızı və kilsə sözlərindən düzəlmişdir. Kilsə qırmızı kərpicdən tikildiyinə görə belə adlanmışdır, Kəndin ərazisində həqiqətən qədim kilsə vardır.

QIPÇAQ - Artik r-nu. Etnonimik oykonim. Qədim türk tayfalarından birinin adıdır.

QIRMIZILI - Talin r-nu. Bu kəndin nə üçün belə adlanması sənəbi məlum deyildir.

QIRXBULAQ - Vardenis r-nu. Hidronimik oykonim. Azərbaycan dilindəki qırx və bulaq sözlərindən düzəlmişdir. Kəndin ərazisində həqiqətən çoxlu bulaqlar vardır.

QILICDAĞ - Talin r-nu. Etnonimik oykonim. Türk mənşəli qılıc tayfasının adından və Azərbaycan dilindəki dağ sözündən ibarətdir.

QOYTUR – Yexeqnadzor r-nu. Kəndin əsl adı Qoturdur. Qotur isə İranda qədim qalanın adıdır. Kəndin əhalisi də İrandan gəlmişdir.

QONAQQIRAN - Axuryan r-nu. Kəndin bu cür adlandırılmasını belə izah edirlər də, guya keçmişdə bu kənddə bir qərib adamı öldürmüşlər. Bundan sonra kəndin adı Qonaqqıran qalıb.

QOTURBULAQ - Stepanavan r-nu. Hidronimik oykonim. Qoturbulaq kəndin ərazisindəki bir bulağın adıdır. Onun suyu müalicə əhəmiyyətlidir və qotur yarasını sağaldır. Kəndin adı da bu bulağın adındandır.

QOŞAVƏNG - Ani r-nu. Azərbaycan dilindəki qoşa (iki) və vəng - kilsə sözüdür.

QURDBULAQ - Oktembryan r-nu. Ehtimal ki, qurt adlı tayfanın adından və bulaq sözlərindən düzəlmişdir.

QUYLASAR VERİN - Artaşat r-nu. Hibrid oykonimdir. Azərbaycan dilindəki Quylasar və erməni dilindəki verin - yuxarı sözüdən düzəlmişdir. Quylasar isə əslində kühün (mağara, zağa) və erməni dilindəki car - dağ sözlərindən düzəlmişdir. Kəndin ərazisində qədim kühünlərin qalıqları indi də qalmaqdadır.

QUYLASAR NERKİN - Artaşat r-nu. Hibrid oykonim. Azərbaycan dilindəki Quylasar və erməni dilindəki nerkin - aşağı sözlərindən ibarətdir.

QULDƏRVİŞ - Talin r-nu. Əslində bu kəndin adı Qulu Dərviş olmuşdur. Şəxs adıdır. Qulu adlı bir nəfər guya dərviş olmuşdur.

QULUCAN - Artik r-nu. Antroponimik oykonim. Qulucan kəndin əsasını qoymuş şəxsin adıdır.

QURU ARAZ - Oktembryan r-nu. Kəndin ərazisindən Arazın indi qurumuş bir kiçik qolunun yeri vardır.

QUŞI - Əzizbəyov r-nu. Etnonimik oykonimdir. Quşi və Quşçu adı ilə məlum türk mənşəli bir tayfanın adındandır. Dərzili tayfasının Quşi adlı tirəsinin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır.

QOLQOT - Artik r-nu. Lal oykonim. Mənası məlum deyildir. Ehtimal ki, təhrif olunmuş oykonimlərdəndir.

QIZILKÖÇ - Qukasyan r-nu. Azərbaycan dilindəki qızıl və köç sözlərindən düzəlmişdir. Bu oykonimdəki qızıl sözü keçmişdə yaylağın adı olmuş, sonra orada köç düşmüş və kənd yaranmışdır.

QUTINQIŞLAQ - Artik r-nu. Yarımsəffaf oykonimdir. Qutin sözünün mənası məlum deyil.

DARĞALI - Artaşat r-nu. Azərbaycan dilindəki darğa və mənsubiyyət bildirən lı -şəkilçisindən ibarətdir.

DƏVƏLİ - Ararat r-nu. Kəndin əhalisi keçmişdə dəvə saxlamış və ətraf kəndlərin yüklərini başqa yerlərə apardıqlarına görə belə adlanmışdır.

DƏQƏRLİ - Axuryan r-nu. Patronimik oykonim. Dəqərli orada məskunlaşmış türk mənşəli Düyərli tayfasının adındandır.

DƏDƏLİ - Talin r-nu. Patronimik oykonim. Dədəli kənddə ilk dəfə məskunlaşmış nəslin adıdır.

DƏYMƏDAĞLI - Qafan r-nu. Patronimik Oykonom. Dəymədağlı adlı kəndlər Azərbaycanda da vardır. Qocaların məlumatına görə Dəymədağlı bir nəsil adı olmuşdur.

DƏLLƏKLİ - Abovyan r-nu. Peşə bildirən oykonimdir. Dəlləkli nəsil adıdır.

DƏLİQARDAŞ - Kamo r-nu. Azərbaycan dilindəki dəli - (iyid, qoçaq) və qardaş sözlərindəndir. Qardaş şəxs adıdır. Ona görə bu kəndin adı antroponimik oykonimdir.

DƏLİKDƏŞ - Martuni r-nu. Oronimik oykonim. Kəndin ərazisində sitayiş edilən dəşikli daş vardır.

DƏLİLƏR - Artaşaq r-nu. Etnonimik oykonim. Dəlilər türk mənşəli tele tayfasının adından və lər-cəm şəkilçisindən ibarətdir. Dəlilər adlı kəndlər Azərbaycanda da vardır. Ehtimal etmək olar ki, Azərbaycandan gəlmiş ailələrdən düzəlmişdir.

DARABBAS - Sisyan r-nu. Yerli əhaliyə görə Azərbaycan dilindəki üzrə və şəxs adı bildirən Abbas adından əmələ gəlmişdir. «Abbas dərəsi» mənasındadır.

DƏRƏKÖY - Qukasyan r-nu. Azərbaycan dilindəki dərə və türk dillərində kənd mənasını verən köy sözündən düzəlmişdir. Dərəlikdə yerləşən kənd mənasındadır.

DƏRƏKƏND - Quqark r-nu. Oronimik oykonim. Azərbaycan dilindəki dərə və kənd sözlərindən ibarətdir. «Dərəlikdə kənd» mənasındadır.

DƏRƏÇİÇƏK - Razdan r-nu. Oronimik oykonim. Azərbaycan dilindəki dərə və çiçək sözlərindən ibarətdir. «Çiçəkli dərə» mənasındadır.

DƏRBƏND - Axuryan r-nu. Ehtimal ki, qədim Dərbənddən getmiş ailələr tərəfindən yaradılmışdır və ad da oraya aparıldığına görə miqrasion oykonimdir.

DAŞQALA - Ani r-nu. Azərbaycan dilindəki daş və qala sözlərindən ibarət olub kəndin ərazisindəki qaya başında xarabalıqlarla əlaqədar olaraq adlanmışdır.

DAŞLI - Ararat r-nu. Oronimik oykonim. Kənd daşlı yerdə yerləşdiyinə görə belə adlanmışdır.

DİRƏKLƏR - Axuryan r-nu. Tereklər etnonimindən təhrifdir. Tereklər isə görünür tayfa adıdır. XIII-XIV əsrlərdə Anadolu yarımadasında yaşayan bir tayfa tereklər adlanmışdır.

DOQQUZ - Artaşat r-nu. Bu kəndin nə üçün belə adlandığını aydınlaşdırmaq olmur. Görünür, ya təhrif olunub, ya da, doqquz sözündən sonra bir termin də olmuşdur, sonra düşmüşdür.

DÜZKƏND - Talin r-nu. Oronimik oykonim. Azərbaycan dilindəki düz (düzənlik) və kənd sözlərindən düzəlmişdir. Kənd həqiqətən düzən yerdə yerləşdiyinə görə belə adlanmışdır.

DÜZXARAB - Qukasyan r-nu. Azərbaycan dilindəki düz (düzənlik mənasında) və xaraba (xarabalıq mənasında) sözlərindən ibarətdir. Kəndin yaxınlığında qədim qala xarabalıqları vardır.

DƏLİKDAŞ — Martuni r-nu.

YEKƏNLƏR — Artik r-nu. Lal Oykönim. Bu kəndin nəyə görə belə adlanmasının səbəbi məlum deyildir. Güman etmək olar ki, təhrif olunmuş oykonimdir.

YELQOVAN - Abovyan r-nu. Bu oykonim də şəffaf deyildir.

YENGİCƏ - Yexeqnadzor r-nu. Yengicə keçmişdə təzəcə, yenicə əmələ gələn kəndlərə deyildir. Bir kənddən bir qrup ailə başqa yerdə məskunlaşdırsa buna yengicə deyildir.

YENİKÖY - Ani r-nu. Azərbaycan dilindəki yeni (təzə mənasında) və türk dillərindəki köy - kənd sözlərindən əmələ gəlmişdir. Təzəkənd deməkdir.

YENİKƏND - Ararat r-nu. Azərbaycan dilindəki yeni (təzə mənasında) və kənd sözlərindən əmələ gəlmişdir.

YUVA - Artaşat r-nu. Etnonimik oykonim. Səlcuq-oğuzların Yivə tayfasının adındandır.

YAQUBLU — Quqark r-nu. Patronimik oykonim. Yaqublu kənddə məskunlaşmış nəsil adıdır.

YAYCI — Gorus r-nu. Etnonimik Oykonim. Türk mənşəli yaycı tayfasının adındandır. Yayı adlı kəndlər Naxçıvanda da vardır.

YAMANCALI — Artaşat r-nu. Patronimik oykonim. Nəsil adıdır.

YARPIZLI — Vardenis r-nu. Fitonimik oykonimdir. Yarpız bitkisinin bol olduğu yerdir.

YASAUL - Axuryan r-nu. Yasavul keçmişdə yüzbaşının köməkçisinə deyilirdi.

EVDALAQLI — Martuni r-nu. Patronimik oykonim. Kəndin əsl adı Evdolaqlıdır. Dolaqlı - nəsil adıdır. Deməli, dolaqlı «əslinə aid evlər mənasındadır.

EVDƏLƏR - Abovyan r-nu. Lal oykonimdir. Ehtimal ki, təhrif olunmuşdur. Nəsil adıdır.

EŞİL - Talin r-nu. Mənası məlum deyil.

ƏSKİPARA - Noyemberyan r-nu. Azərbaycan dilindəki əski (köhnə, qədim mənasında) və para (kənd mənasında) sözlərindən ibarətdir.

ƏLİBƏYLİ - Eçmiədzin r-nu. Patronimik oykonim. Əlibeyli orada ilk dəfə məskunlaşmış nəsil adıdır.

ƏLİQIRIQ — Martuni r-nu. Bu kəndin adı Əli şəxs adı və Qırıq tayfasının aydındandır. Qırıq isə Əfşar tayfasının bir tirəsinin adıdır.

ƏLİ KUÇAK — Abaran r-nu. Kuçak Ermənistanda indiki Kuçak kəndinin adıdır. Oradan çıxmış Əli adlı bir şəxs gəlib yeni kənd salmışdır. «Kuçaklı Əli» mənasındadır.

ƏLİLİ - Sisyan r-nu. Patronimik oykonim. Əlili kənddə ilk dəfə məskunlaşmış tayfanın adıdır.

ƏYYAR - Yexeqnadzor r-nu. Antroponimik oykonimdir. Əyyar şəxs adıdır.

ZOĞALI - Vardenis r-nu. Zoğallı oykonimindən təhrifdir. Kəndin ərazisində zoğal ağacının bolluğu ilə əlaqədardır.

ZÖHRABLI - Artaşat r-nu. Patronimik oykonim. Zöhrablı kəndin ərazisində məskunlaşmış nəsil adıdır.

ZORBA - Talin r-nu. Lal oykonim. Kəndin nəyə görə belə adlanmasının səbəbi məlum deyildir.

İYDƏLİ - Oktemberyan r-nu. Fitonimik oykonim. İydə ağacının bolluğu ilə əlaqədardır.

İLANÇALAN - Aştarak r-nu. İlançalan əvvəlcə yerin adı olub, kənd əmələ gəldikdə bu adı qəbul etmişdir.

İLXİABI - Axuryan r-nu. Abı (şəxs adı) və ilxı sözündən ibarətdir.

İMANŞALI - Artaşat r-nu. Patronimik oykonim. İmanşalı orada məskunlaşmış nəsil adıdır.

İMİRLİ - Abaran r-nu. Oğuz-Səlcuqların Eymur tayfasının adının təhrif olunmuş formasıdır.

İMİRXAN - Artik r-nu. Əslində bu kəndin adı Əmirxandır. Şəxs adıdır. Ona görə antroponimik oykonimdir.

İNƏKLİ - Aştarak r-nu. Zoonimik oykonim. Bu kənddə keçmişdə əsasən inək saxlanıldığına görə belə adlanmışdır.

İNƏKLİ — Masis r-nu. Zoonimik oykonim. İnək saxlanması ilə əlaqədardır.

KÖÇƏRLİ — Oktemberyan r-nu. Etnonimik oykonim. Köçərli bir tayfanın adı olmuşdur. Tədqiqatçılara görə türk mənşəli olmuş bu tayfanın adı Basarkeçər toponimində də iştirak edir.

KEŞİŞVERƏN — Ararat r-nu. Bu oykonim keşiş və verən hissələrindən ibarətdir, lakin ikinci hissəsinin mənası məlum deyildir.

KALTAXÇI - Spitak r-nu. Qeyri şəffaf oykonimdir. Mənası məlum deyildir.

KƏMƏRLİ - Artaşat r-nu. Miqrasion oykonim. Kəmərli kəndi Qazax rayonundakı Kəmərli kəndindən köçmüş ailələrdən yaranmışdır.

KƏMƏRLİ - Eçmiədzin r-nu. Miqrasion oykonim. Qazax rayonundakı Kəmərli kəndindən getmiş ailələrdən yaranmışdır.

KÖRPÜLÜ - Eçmiədzin r-nu. Etnonimik oykonim. Türk mənşəli Körpəli tayfasının adıdır.

KOSAMƏMMƏD - Kamo r-nu. Antroponimik oykonim. Kosaməmməd şəxs adıdır.

KOTANLI — Əzizbəyov r-nu. Etnonimik oykonim. Ehtimal ki, qıpçaqların Kotyan tayfasının adındandır.

KƏTRAN — Nairi r-nu. Bu kəndin nə üçün belə adlanmasının səbəbi məlum deyildir.

KEŞİŞKƏND - Araqats r-nu. Keşiş və kənd sözlərindən ibarətdir.

KİLSƏKƏND - Qafan r-nu. Azərbaycan didindəki kilsə və kənd sözlərindən düzəlmişdir. Kəndin ərazisində həqiqətən qədim kilsə vardır.

KOLAGİRƏN - Quqark r-nu. Ehtimal ki, təhrif olunmuş oykonimlərdəndir. Kol və koran etnonimindən düzəlmişdir.

KOLAGİRƏN - Martuni r-nu. Kolagirən oykonimindən təhrifdir.

KÜRDÜVAN - İcəvan r-nu. Etnonimik oykonim. Kürd etnonimindən və van - yer sözlərindən düzəlmişdir. «Kürd yeri» mənasını verir.

KÜRDÜKƏND - İafan r-nu. Etnonimik oykonim. Kürd etnonimindən və Azərbaycan dilindəki kənd sözlərindən əmələ gəlmişdir.

KÜRDKƏND VERİN - Artaşat r-nu. Hibrid oykonim. Azərbaycan dilindəki kürdkənd və erməni dilindəki verin - Yuxarı sözündən düzəlmişdir.

KÜRDBULAQ - Yexeqnadzor r-nu. Etnonimik oykonim. Kürd etnonimindən və bulaq sözündən düzəlmişdir.

KÜZƏCİK - Kamo r-nu. Təhrif olunmuş oykonimdir. Azərbaycan dilindəki quzey - dağın gün düşməyən tərəfi və kiçildici cık - şəkilçisindən düzəldiyini ehtimal şəkildə demək olar.

KAVTARLI - Artik r-nu. Təhrif olunmuş oykonimlərdəndir.

KƏLƏQARX - Oktemberyan r-nu, Təhrif olunmuş oykonimlərdəndir. Oykonimin birinci hissəsi olan kələ sözünün mənası böyük deməkdir. İkinci hissəsi arx -sözüdür.

KƏLƏLİ - Ani r-nu. Qalalı sözündən təhrifdir. Azərbaycan dilindəki qala və - lı şəkilçisindən ibarətdir.

KƏPƏNƏK METS - Axuryan r-nu. Etnonimik oykonimdir. Güman etmək olar ki, kəpənək - tayfa adıdır. Mets erməni dilində böyük deməkdir.

KƏPƏNƏK POKR - Axuryan r-nu. Hibrid oykonim. Azərbaycan dilindəki tayfa adı olan kəpənək və erməni dilində pokr -«kiçik» sözlərindən düzəlmişdir.

KƏRİMARX - Oktemberyan r-nu. Kərim şəxs adından və arx sözündən düzəlmişdir.

KƏRİMKƏND - Kamo r-nu. Kərim şəxs adından və kənd sözündən düzəlmişdir.

KƏRPİCLİ - Abovyan r-nu. Kərpicdən əkilmiş qədim qala xarabalığı olan yerin adındandır.

KƏSİKBAŞ - Martuni r-nu. Oronimik oykonim. Kəsikbaş kəsik piramidaya oxşayan bir dağın adıdır. Kənd də həmin dağın ətəyində olduğu üçün adını dağdan götürmüşdür.

KOLANILI - Eçmiədzin r-nu. Etnonimik oykonim. Azərbaycanda yaşamış kolanı tayfasının məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır.

GÖDƏKBULAQ - Vardenis r-nu. Hidronimik oykonim. Azərbaycan dilindəki gödək və bulaq sözlərindən düzəlmişdir.

GÖZƏLDƏRƏ - Araqats r-nu. Azərbaycan dilindəki gözəl və dərə sözlərindəndir.

GÖZƏLDƏRƏ NERKİN - Martuni r-nu. Hibrid oykonim. Azərbaycan dilindəki Gözəldərə və erməni dilindəki nerkin - aşağı sözlərindəndir.

GÖZLÜCƏ - Talin r-nu. Təhrif olunmuş oykonim. Kəndin Əsl adı Qozludur. Yerli əhali qoza göz - deyir. Qoz ağacının bolluğu ilə əlaqədardır.

GÖYGÜMBƏT - Masis r-nu. Azərbaycan dilindəki rəng bildirən göy və gümbəz – sözlərindən düzəlmişdir. Yerli əhali gümbəzə gümbət deyir. Kəndin ərazisində gümbəzli sərdabə vardır.

GÖYYOXUŞ - Spıtak r-nu. Oronimik oykonim. Yaşillıq mənasını verən göy və yoxuş (dik yer) sözlərindən düzəlmişdir.

GÖYKİLSƏ - Abovyan r-nu. Azərbaycan dilindəki göy (rəng bildirir) və kilsə sözlərindən düzəlmişdir. Kəndin ərazisində qədim kilsə vardır.

GÖLKƏND - Martuni r-nu. Hidronimik oykonim. Kəndin ərazisində gölün olması ilə əlaqədardır.

GORAN - Spıtak r-nu. Etnonimik oykonim. Türk mənşəli Goran tayfasının adındandır.

GÜLALI - Kamo r-nu. Antroponimik oykonim. Gülalı şəxs adıdır.

GÜLALI - Şəmşədil r-nu. Antroponimik oykonim. Gülalı şəxs adıdır.

GURBULAQ - Qukasyan r-nu. Hidronimik oykonim. Azərbaycan dilindəki gur və bulaq sözlərindən düzəlmişdir.

LƏLƏKƏND - İcəvan r-nu. Antroponimik oykonim. Azərbaycan dilindəki lələ (titul) və kənd sözlərindən ibarətdir.

MAHMUDCUQ - Artik r-nu. Antroponimik oykonim. Mahmud şəxs adından və cuq - kiçildici şəkilçisindən ibarətdir.

MƏZRƏ - Sisyan r-nu. Fars dilindəki məzrə - əkin əkilən yer - sözündəndir.

MƏLİKLƏR - Sisyan r-nu. Patronimik oykonim. Məliklər kənddə ilk dəfə məskunlaşmış nəsil adıdır.

MƏSUMLU - Artaşat r-nu. Patronimik oykonim. Məsumlu kənddə ilk dəfə məskunlaşmış nəsil adıdır.

MƏCİDLİ - Artik r-nu. Patronimik oykonim. Məcədlı kəndin əsasını qoymuş nəslin adıdır.

MEHRABLI - Artaşat r-nu. Patronimik oykonim. Möhrablı kəndin əsasını qoymuş nəslin adıdır.

MEHRİBAN - Talin r-nu. Antroponimik oykonimdir.

MƏLİKKƏND - Aratats r-nu. Antroponimik oykonim. Məlik - şəxs adından və kənd sözündən düzəlmişdir.

MİSXANA - Razdan r-nu. Sənətkarlıqla əlaqədar olan oykonimdir. Keçmişdə kənddə misgərliklə məşğul olmuşlar. Oykonim mis və fars dilindəki xana - bina, tikinti sözlərindən təşkil olunmuşdur.

MOLLA BAYAZİD - Oktemberyan r-nu. Antroponimik oykonim. Molla Bayazid kəndin əsasını qoymuş şəxs adıdır.

MOLLA GÖYCƏ - Ani r-nu. Antroponimik oykonim. Molla Göycə kəndin əsasını qoymuş şəxs adıdır.

MOLLA DURSUN - Eçmiədzin r-nu. Antroponimik oykonim. Molla Dursun kəndin əsasını qoymuşdur.

MOLLA ƏYYUBLU - Kalinin r-nu. Patronimik oykonim. Molla Əyyub kəndin əsasını qoymuş nəslin adıdır.

MORUT - İcəvan r-nu. Lal oykonim. Mənası aydın deyildir.

MUNCUQLU - Araqats r-nu. Muncuqlu yer adı olmuşdur. Qədim yaşayış yeri olmuş, yerdən təsərrüfat işləri zamanı muncuqlar tapıldığına görə belə adlanmışdır. Sonra burada kənd yaranmış və həmin yerin adını qəbul etmişdir.

MURADTƏPƏ - Nairi r-nu. Antroponimik oykonim. Murad şəxs adından və təpə sözündən düzəlmişdir.

MOLLA MUSA - Axuryan r-nu. Antroponimik oykonimdir. Molla Musa kəndin əsasını qoymuş şəxsin adıdır.

MUSLUQLU - Ani r-nu. Lal oykonimdir. Mənası məlum deyildir.

OVANDƏRƏ - Stepanavan r-nu. Antroponimik oykonim. Ovan ermənilərdə şəxs adıdır. Oykonim də Ovan və Azərbaycan dilindəki dəre sözündəndir.

ÜĞURBƏYLİ - Artaşat r-nu. Patronimik oykonim. Kəndin əsl adı Uğurbəylidir. Uğurbəydi kəndin əsasını qoymuş nəslin adıdır.

OCAQQULU - Axuryan r-nu. Antroponimik oykonim. Ocaqqulu şəxs adıdır və kənd də onun adı ilə adlanmışdır,

ORTAKİLSƏ - Axuryan r-nu. Azərbaycan dilindəki orta və kilsə sözlərindən düzəlmişdir. Kənddən bir az aralıqda kilsə vardır.

ÖRDƏKLİ - Sevan r-nu. Etnonimik oykonim. Ördəkli qızılbaşların Türkmən tayfasının adıdır.

UZUNTALA - İcəvan r-nu. Oroqrafik oykonim. Azərbaycan dilindəki uzun və tala - meşə içərisində açıq yer sözlərindən düzəlmişdir.

SADİBAQLI - Tumanyan r-nu. Kəndin əsl adı Sədi bağıdır. Sədi adlı bir şəxsə mənsub bağ əsasında yaranmış kənddir.

SAYBALI - Sisyan r-nu. Patronimik oykonim. Saybala kəndin əsasını qoymuş nəslin adıdır.

SAMPDƏRVİŞ - Abaran r-nu. Oykönim əslində Samp və dərviş sözlərindən düzəlmişdir. Samp şəxs adıdır və keçmişdə dərviş olmuşdur. Rəvayətə görə kənd də onun adı ilə adlanmışdır.

SAMURLU - Qukasyan r-nu. Miqrasion oykonim. Samur Azərbaycan ilə Dağıstan arasında axan çaydır. Ehtimal etmək olar ki, kəndin əhalisi vaxtilə həmin kəndin ərazisində yaşamış və çayın adını da özü ilə gətirmişdir.

SƏRDARABAD - Oktemberyan r-nu. Antroponimik oykonim. Sərdar şəxs adından və fars dilindəki abad - kənd sözlərindən düzəlmişdir.

SARIBAŞ - Artik r-nu. Sarıbaş güman ki, oronimik oykonimdir. Qocaların verdiyi məlumata görə dağın başı yazda gül-çiçəyin bolluğundan sarıya çaldığına görə sarıbaş adlanmışdır.

SAÇLI - Abaran r-nu. Patronimik Oykonim. Saçlı bir nəslin adıdır.

SVANVERDİ - Ani r-nu. Antroponimik oykonim. Svanverdi şəxs adıdır və güman ki, kənd onun adı ilə adlanmışdır.

SÖYÜDLÜ - Ani r-nu. Fitonimik oykonim. Söyüd ağacının bolluğu ilə əlaqədar olaraq adlanmışdır.

SONQURLU - Artik r-nu. Patronimik Oykonim. Sonqurlu adlı nəsil həqiqətən kənddə indi də yaşayır.

SULTANBƏY - Əzizbəyov r-nu. Antroponimik oykonim. Sultanbəy keçmişdə bu kəndin bəyi olmuşdur. Qocaların verdiyi məlumata görə kənd də həmin bəyin adı ilə adlanmışdır.

SUSUZ - Talin r-nu. Susuz - əvvəlcə yer adı olmuşdur ki, bu da orada su mənbəyinin olmadığını göstərir.

SİÇANLI - Talin r-nu. Siçanlı keçmişdə qışlaq adı olmuşdur, yəni orada çoxlu siçan olması ilə əlaqədar olaraq adlanmışdır. Sonra orada kənd əmələ gəlmişdir.

REVAZLI - İcəvan r-nu. Patronimik oykonim. Revazlı orada məskunlaşmış nəslin adıdır.

REYHANLI - Ararat r-nu. Patronimik oykonim. Reyhanlı bir nəsil adı olub. Kənd də onun adı ilə adlanmışdır.

PAŞAKƏND - Razdan r-nu. Antroponimik oykonim. Paşa şəxs adından və kənd sözlərindən düzəlmişdir.

PİRMƏLƏK - Talin r-nu. Kəndin ərazisində Pirmələk adlı pır vardır. Keçmişdə bu pırə sitayiş etmişlər və sonra orada kənd yaranmışdır.

PİRTİKAN VERİN - Tadin r-nu. Hibrid oykonim. Azərbaycan dilindəki Pirtikan və erməni dilindəki verin - yuxarı sözündəndir. Pirtikan - kəndin ərazisində mövcud olan bir pirin adıdır.

PİRTİKAN NERKİN - Talin r-nu. Hibrid oykonim. Azərbaycan dilindəki Pirtikan və erməni dilindəki nerkin - aşağı sözündən düzəlmişdir. Bu

kənd Pirtikan Verin kəndindən çıxmış ailələr tərəfindən yaranmışdır. Keçmişdə Aşağı Pirtikan adlanmışdır.

TƏZƏQYUX - Masis r-nu. Hibrid oykonim. Azərbaycan dilindəki təzə (yeni) və erməni dilindəki qyux - kənd sözlərindən təşkil olunmuşdur.

TƏZƏKƏND - Qukasyan r-nu. Azərbaycan dilindəki təzə və kənd sözlərindən düzəlmişdir.

TAYÇARIQ - Razdan r-nu. «Tayçarıq yeri» adlı bir qışlaq olmuşdur. Orada kənd yarandıqdan sonra yerin adını qəbul etmiş və «yeri» sözü düşmüşdür.

TƏKYƏ - Aştarak r-nu. Təkyə ərəb sözüdür və ibadət yeri, dərvişlərin məskəni mənasındadır. Kəndin ərazisində xanəgah olmuşdur və orada dindarlar ibadət edirmişlər.

TƏKƏRLİ - Abaran r-nu. Bu kəndin əsl keçmiş adı Dükərli olmuş, sonra təhrifə uğrayaraq Təkərli formasına düşmüşdür. Təkərli əslində türk mənşəli dükər tayfasının adından əmələ gəldiyinə görə etnotoponimdir.

TALİBOĞLU - Artık r-nu. Patronimik oykonim - Talıboğlu əslində Talıb adlı şəxsin nəslı, törəməsi mənasındadır. Kənddə ilk dəfə məskunlaşmış nəsil adıdır.

TALİŞ - Aştarak r-nu. Etonimik oykonim. Talış Qızılbaşların içərisində bir tayfanın adı olmuşdur. Sonra Səfəvi şahları bu tayfaya Ermənistanda yer vermiş və bu kənd əmələ gəlmişdir.

TAMAMLI - Artaşat r-nu. Bu kənd keçmişdə həm də Qara Həməzli adlanmışdır. Tamamlı nəsil adıdır.

TƏMCİRLİ - Abaran r-nu. Patronimik oykonim. Təmcirli orada ilk dəfə məskunlaşmış nəsil adıdır.

TƏPƏDİBİ - Oktemberyan r-nu. Oronimik oykonim Azərbaycan dilindəki təpə və dib (ətəyi) - sözlərindən düzəlmişdir. Kənd həqiqətən təpənin ətəyindədir.

TƏPƏDOLAĞI - Axuryan r-nu. Oykonim təpə və Dolaqlı adlı bir nəslin adındandır. Sonra «lı» şəkilçisi düşmüşdür. «Təpəlikdə məskunlaşmış dolaqlılar» mənasındadır.

TOVUZQALA - Şəmşədil r-nu. Kəndin ərazisində çayın sağ sahilində qaya üzərində qədim qalanın xarabalıqları qalmaqdadır ki, ermənilər ona Berd («qala») deyirlər.

TOMARDAŞ - Artık r-nu. Tomar və daş (qaya mənasında) sözlərindən əmələ gəlmişdir, lakin tomar sözünün mənası məlum deyildir.

TOPARLI - Axuryan r-nu. Patronimik oykonim. Toparlı bir nəsil adıdır.

TORPAQQALA - Artaşat r-nu. Kəndin yaxınlığında yerli əhali içərisində Torpaqqala adlı qədim qala xarabalığı vardır. Kənd də qalanın adı ilə adlanmışdır.

TOXAPŞALI - Artaşat r-nu. Patronimik oykonim. Qocalara görə Toxapşalı əslində Türkiyədən gəlmiş bir tayfanın adı olmuşdur.

TÜRKMƏNLİ VERİN - Eçmiədzin r-nu. Hibrid oykonim. Türkmənlə tayfasının adından nə erməni dilindəki verin - (yuxarı sözüdəndir. Türkmən isə XV əsrdə Qızılbaş adlanan tayfalardan birinin adı olmuşdur. Keçmişdə bu kənd Yuxarı Türkmənlə adlanmışdır.

TÜRKMƏNLİ NERKİN – Eçmiədzin r-nu. Hibrid oykonim. Türkmənlə tayfasının adından və erməni dilindəki nerkin - aşağı sözüdəndən düzəlmişdir. Keçmişdə Aşağı Türkmənlə adlanmışdır.

UZUNLAR - Tumanyan r-nu. Etnonimik oykonim. Uzunlar əslində türkmənşəli tayfalardan birinin adıdır.

UZUNOBA - Oktemberyan r-nu. Oykonimdə uzun sözü keçmişdə cərgə ilə obaların yerləşməsinə bildirir. Qışlaqda əmələ gəlmiş kənddir.

ULUXANLI - Masis r-nu. Patronimik oykonim. Uluxanlı kənddə ilk dəfə məskunlaşmış nəslin adıdır.

URUT - Sisyan r-nu. Etnonimik oykonim. Urut XIII əsrdə yaşamış tarixçi Rəşidəddinin yazmasına görə monqolların içərisində bir tayfanın adı olmuşdur. Görünür, Zaqafqaziya monqollar tərəfindən tutulduqdan sonra bu tayfa burada məskunlaşmışdır.

XƏRİBƏYLİ - Oktemberyan r-nu. Patronimik oykonim. Nəsil adıdır.

HACIQARA - Eçmiədzin r-nu. Antroponimik oykonim, Hacı Qara adlı şəxs bu kəndin (banisi hesab olunur.

HACILAR - Eçmiədzin r-nu. XV əsrdə Qızılbaşların Zülqədər adlı bir tayfası olmuşdur ki, onun bir qolu hacılar adlanmışdır. Ehtimal ki, kənd də bu tayfanın adını əks etdirir.

HACI MUXAN - Kamo r-nu. Antroponimik oykonim. Hacı Muxan şəxs adıdır.

HACI NƏZƏR - Axuryan r-nu. Antroponimik oykonimdir. Hacı Nəzər şəxs adıdır.

HACI XƏLİL - Araqats r-nu. Antroponimik oykonim. Hacı Xəlil şəxs adıdır.

HƏSƏNKƏND - Yexeqnadzor r-nu. Oykonim Həsən – şəxs adından və kənd sözlərindən düzəlmişdir.

HAMAMLI - Spitak r-nu. Hamamlı yer adıdır, orada isti sulu mineral bulaqlar vardır.

HEYDƏRBƏY - Stepanavan r-nu. Antroponimik oykonim. Heydərbəy şəxs adıdır.

HAÇASU - İcəvan r-nu. Haçasu iki kiçik çayın qovuşduğu yerin adıdır. Kənd də yerin adını qəbul etmişdir.

ÇATIQRAN - Nairi r-nu. Bu kəndin nə üçün belə adlanmasının səbəbi məlum deyil. Eynilə belə kənd Abovyan rayonunda da vardır.

ÇANAXÇI - Ararat r-nu. Peşə bildirən oykonimdir. Keçmişdə ağacdən çanax qayıranlara çanaxçı deyilirdi. Qocaların məlumatına görə keçmişdə bu kənddə də çanax qayırib satırlarmış.

ÇUBUXLU - Sevan r-nu. Kəndin adının mənası məlum deyil. Bir məlumata görə cibikli adlı tayfanın adının təhrif formasıdır.

ÇUBUXLU - Oktemberyan r-nu. Kəndin nəyə görə belə adlanmasının səbəbi məlum deyildir.

ÇİRCİR - Sevan r-nu. Lal oykonim. Mənası məlum deyildir.

ÇİRAQLI - Axuryan r-nu. Çıraqlı keçmişdə Azərbaycanda yaşamış bir tayfa olub. Bəzi tədqiqatçılara görə Çıraqlı eramızın əvvəllərində Şimali Qafqaz çöllərində yaşamış Sirak adlı tayfanın adındandır. Kənddən verilən məlumata görə əhalisi Qarabağdan köçüb gəlirlər.

CƏLƏB - Amasiya r-nu. Lal oykonim. Mənası məlum deyildir. Bir rəvayətə görə şəxs adıdır.

CƏLALOĞLU - Amasiya r-nu. Patronimik oykonim. «Cələlin nəsl» mənasındadır. Kənddə həqiqətən belə adda nəsil vardır.

CAMIŞLI METS - Araqats r-nu. Hibrid oykonim. Camışlı - camış saxlayanlar mənasındadır. Erməni dilində mets böyük deməkdir. Keçmişdə Böyük C amışlı adlanmışdır.

CƏNGİ - Araqats r-nu. Cəngi bir tayfa adı olmuşdur. Cəngi adlı etnotoponimlər Azərbaycanda da vardır.

CƏFƏRABAD - Masis r-nu. Cəfər şəxs adından və fars dilindəki abad - kənd sözündəndir.

CƏFƏRABAD - Oktemberyan r-nu. Cəfər şəxs adından və abad - kənd sözlərindən düzəlmişdir. «Cəfər kəndi» mənasındadır.

CUL - Əzizbəyov r-nu. Mənası məlum deyil.

CİKDAMLI - Artaşat r-nu. Mənası məlum deyil. Oykonimin birinci hissəsi cik - sözünün nə mənə verməsi məlum deyil.

CİZİQLAR - Qukasyan r-nu. Mənası məlum deyildir. Ehtimal ki, tayfa və ya nəsil adıdır.

CİFTƏLİ - Qukasyan r-nu. Keçmişdə qışlaqda bir evin qapısı cəftəli olduğundan Cəftəli adlanmışdır. Sonra qışlaqda kənd əmələ gəlmişdir.

ŞAHAB - Abovyan r-nu. Miqrasion oykonim. Şahab - Naxçıvan şəhərinin qədim məhəllələrindən birinin adıdır. Kəndin əhalisi də keçmişdə Naxçıvandan köçüb gəlmişlər.

ŞƏHRİYAR METS - Oktemberyan r-nu. Hibrid oykonim. Şəhriyar şəxs adından və erməni dilindəki mets - böyük sözündən düzəlmişdir.

ŞƏHRİYAR POKR - Oktemberyan r-nu. Şəhriyar şəxs adından və erməni dilindəki pokr - kiçik sözündən düzəlmişdir.

ŞİRABAD - Eçmiədzin r-nu. Yarımşəffaf oykonimdir. Oykonim mənası məlum olmayan şir və fars dilindəki abad - kənd sözlərindən düzəlmişdir.

ŞİRAQALA - Abaran r-nu. Yarımsəffaf oykonimdir. Mənası məlum olmayan şira və Azərbaycan dilindəki tala sözündən düzəlmişdir. Kəndin yaxınlığında həqiqətən qədim qala xarabalıqları vardır.

ŞİRVANCIQ - Artik r-nu. Miqrasion oykonim. Şirvandan getmiş ailələrin məskunlaşması nəticəsində yaranmışdır. Kiçik Şirvan mənasındadır.

ŞİXLAR - Ararat r-nu. Şıxlar Qazax tayfasının bir tirəsinin adıdır. Əhalisinin də mənşəcə Qazaxdan çıxma olduqlarını söyləyirlər.

ŞİŞTƏPƏ METS - Qukasyan r-nu. Hibrid oykonim. Azərbaycan dilindəki Şiştəpə və mets - kiçik sözlərdən düzəlmişdir. Şiştəpə hündür təpə mənasındadır.

ŞİŞTƏPƏ POKR - Qukasyan r-nu, hibrid oykonim. Azərbaycan dilindəki Şiştəpə və pokr - sözlərdən düzəlmişdir.

ŞİXHACI - Talin r-nu. Antroponimik oykonim. Şixhacı şəxs adıdır.

İSTİFADƏ OLUNAN ƏDƏBİYYAT

1. История Армении Моисея Хоренского, М., 1893, с. 58.
2. Лазар Парбеци. История Армении, (erməni dilində), Тифлис, 1904, с. 132.
3. Армянская география VII века, СПб, 1877, с. 40/17; 52/20, 50/20.
4. А. Д. Папазjan. Арабская надпись на гробнице туркменских эмиров в селе Аргаванд, «Ближний и Средний Восток», М., 1962,
5. И. Шопен. Исторический памятник состояния Арм. области в эпоху его присоединения к Российской империи, СПб, 1652. Хозяйственные очерки части Аракской долины, вошедшей в состав Грузино-Имеретинской Губернии. СПб. 1843; О. Озаревский. Материалы для военного обозрения Эриванской губернии, ч. I, вып Г., М., 1890.
6. Сборник статических сведений о Кавказе, том I, Тифлис, 1869, ч. III. səh.1.
7. А. Г. Деканский. Экономический быт государственных крестьян в Западной части Шаруро-Даралагезского уезда Эриванской губернии. Материалы для изучения экономического быта государственных крестьян Закавказского края. том. I. Тифлис, 1885; А. В. Парвицкий. Экономический быт государственных крестьян юго-западной части Новобаязетского уезда Эриванской губернии. Материалы для изучения экономического быта гос. крестьян Закавказского края, том. I, Тифлис, 1885; С. П. Зелинский, Экономический быт государственных крестьян Шорагял Александропольского уезда Эриванской губернии. Материалы для изучения экономического быта гос. крестьян Закавказского края. том. IV, Тифлис. 1885; А. В. Парвицкий. Экономический быт государственных крестьян Северо-восточной части Новобаязетского уезда Эриванской губернии. Материалы для изучения экономического быта гос. крестьян Закавказского края, Тифлис, 1886, том IV; уеңә оуп. Экономический быт государственных крестьян Северо-Восточной части Новобаязетского уезда Эриванской губернии. «Материалы», том IV, Тифлис, 1886; уеңә оуп. Экономический быт гос. крестьян Сев. Западной части Шарура и восточной части Даралагеза Шаруро-Даралагезского уезда Эриванской губернии. Ф. Марков. Экономический быт гос. рестьян Эрива некого уезда Эриванской губернии. «Материалы», том III, Тифлис, 1886; А. Е. Хан-Агов. Экономический быт гос. крестьян в Бамбакском участке и в северной части Шорагялского участка Александропольского уезда Эривапской губернии, Тифлис, 1886. 8. К. Ф. Гань. Опыт объяснений Кавказских географических названии, т. I, 1909, с. 6.
9. А. Гусейнзаде. Паралелли огузских этнопонимов в современной топонимике Азербайджана, «Соз. тюркология», 1977, № 4, с. 49.
10. А. Бакыханов. Кулустани-Ирэм, Баку, 1951, səh. 99.

11. И. Шопен. Исторический памятник состояния Армянской области в эпоху ее присоединения к Российской Империи. СПб, 1852. с.п. 535.
12. Л. Е. Хан-Агов. Экономический быт государственных крестьян в Бамбакском участке и в северной части Шорагяльского участка Александропольского уезда Эриванской губернии, с. 388.
13. Лазар Парбеци. История, Т. 1904, (erməni dilində), с. 132.
14. İ.Şopen. Göstərilən əsəri, s. 535; Статическое описание.
15. İ.Şopen. Göstərilən əsəri, s. 535.
16. Mirzə Adıgözəlbəy. Qarabağnamə, B., 1956.
17. Г. Гейбуллаев. О происхождении некоторых этнопонимов Азербайджана. Доклады АН Азерб. ССР, 1978, № 1.
18. Передняя Азия в документах. Кн. 1. Нахичеванские рукописные документы, XVI-XIX в. Тбилиси, 1936, с. 44.
19. В. А. Родлевский. Соч. том. III, с. 192.
20. Д. Е. Еремеев. Юрюки. М, 1967, с. 81.
21. Свод, материалов по изучению экономического быта гос. крестьян Закавказского края, II ч., с. 24. С. П. Зелинский. Экономический быт государственных крестьян Зангезурского уезда. Елизаветпольской губернии. Материалы для изучения экономического быта государственных крестьян Закавказского края, т. IV.
22. Всеобщая история Вардана Великого, М., 1862, с. 128.
23. Mirzə Adıgözəlbəy. Qarabağnamə, B., 1956.
24. Г. Гейбуллаев. Словарь географических терминов Азербайджана, Известия АН Азерб. ССР, 1973, № 2, с. 29.
25. R. Yüzbaşov, K. Əliyev. Azərbaycanın coğrafi adları, B., 1972,
26. А. Е. Хан-Агов. Экономический быт государственных крестьян в Бамбакском участке и в северной части Шорагяльского участка Александропольского уезда Эриванской губернии, с. 370.
27. Т. И. Султанов. Опыт анализа традиционных списков 9 племени. «Средняя Азия в древности и средневековье», М., 1977, с. 166.
28. А. И. Попов - Названия народов СССР, Л., 1973.
29. И. Шопен - Хозяйственные очерки части Аракской долины, вошедший в состав Грузино-Имеретинской губернии. СПб., 1843, с. 17.
30. Страбон. География, М., 1964.
31. История Армении Моисея Хоренского. М., 1893, с. 58.
32. М.Н. Vəliyev. Göstərilən əsəri, s.396.
33. С. П. Зелинский. Экономический быт государственных крестьян Зангезурского уезда Елизаветпольской губернии, с. 24.
34. История агван Моисея Каганкатваци, с. 91.

35. D. D. Qeybullayev. Azərbaycanın bəzi toponimlərinin mənşəyinə dair. Azərbaycan SSR EA Məruzələri, 1975, № 4:
36. Д. Д. Пагирев, Алфавитный указатель к-пятиверетней карте Кавказского края, Тифлис, 1913.
37. Армянская ССР. Административно-территориальное деление. Ереван, 1976.

KİTABIN İÇİNDƏKİLƏR

ADLARDA YAŞAYAN TARİX.....	3
ERMƏNİSTAN ƏRAZİSİNDƏ	25
TÜRK MƏNŞƏLİ OYKONİMLƏRİN LÜĞƏTİ	25
SOVET HAKİMİYYƏTİ İLLƏRİNDƏ DƏYİŞDİRİLMİŞ OYKONİMLƏRİN LÜĞƏTİ.....	37

Mətbəə direktoru: Ə. Ə. Vəliyev

Rəssamı: A. Ələkbərov

Texniki redaktor: G. Bəşirova

Korrektor: Ə. Yusifova

Yığılmağa verilmiş 10.10.1994-cü il. Çapa imzalanmış 03.01.1995-ci il.

Kağız formatı 84x108 ^{1/32}. Mətbəə kağızı . Mətbəə kağızı №1.

Şriftin qarnituru ədəbi. Yüksək çap üsulu ilə. Şerti ç. v. 3.78.

Uçot nəşr vərəqi 3,5. Tirajı 3000. Sifariş № 601.

Azərbaycan Respublikası Mətbuat və İnformasiya Nazirliyi.

“Yazıçı” ədəbi nəşrlər evi. 370005, Bakı, Natəvan meydanı, 1.

“Qızıl Şərq” icarə mətbəəsi. 370000, Bakı, Həzi Aslanov küçəsi, 80.

Mirmahmudova Sitarə Nağı qızı

ERMƏNİSTANDA TÜRK MƏNŞƏLİ YER ADLARI

(Türk dilində)

Bakı – 1995